

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

—

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 6 K,
ZA POL LETA 3 K,
ZA ČETRT LETA
1 K 50 v.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Cenjenim p. n. naročnikom!

Z današnje številke je pričela izhajati „Nova Doba“ v spremenjeni obliki po enkrat na teden, in bo veljala za celo leto 6 kron.

Ustrezajoč opetovano izraženi želji, predvsem naročnikov na deželi, naj postane naš list ceneji, upamo, da se bo na ta način tembolj razširil in tem uspešneje zastopal našo pravično in dobro stvar.

„Nova Doba“ bo izhajala vsako soboto v obširnejši obliki kakor do sedaj, tako da bo nudila čitateljem ravno toliko mnogovrstnega in stvarnega gradiva, kakor do sedaj.

Slej kot prej bo zastopala „Nova Doba“ odločno narodni slovenski interes po načelih demokratičnega in narodnega strankinega programa, pri tem se pa ne bo bala nikdar nikake zamere in bo nastopila, če bo to zahtevala korist slovenske celokupnosti, tudi proti našim domačim potentatom in dinastijam, kakor je to že opetovano storila. Slej kot prej bo njeno geslo klanjati se edino le delu. Pozitivno delo našlo bo v njej zagovornika, naj se vrši v tem ali onem političnem taboru. V skupnem delu iščimo boljših časov za slovenski narod!

Konzorcij „Nove Dobe“.

Proč z nemško nadvlado!

Kranjski deželni zbor se po poročilih, z Dunaja snide v najkrajšem času, da reši tako težko pričakovano in zopet tako sovraženo volilno reformo za deželni zbor. Kaka naj bi bila ta reforma, se še ne ve, ali zatrjuje se z ene strani, da hoče vlada ž njo tudi nadalje zagotoviti peščici kranjskih Nemcev ono premoč v deželi, katero so imeli dosedaj, ter jim z neizpremenjenim privilegijem v deželno desko vpisanega veleposestva tudi še nadalje prepustiti možnost odločevanja v najvažnejših vprašanih deželnega zbora. Koliko je resnice na teh trditvah, ne moremo konstatirati, pač pa konstatiramo to, da bi morali Slovenci, in to brez razlike strank, z vso odločnostjo protestirati proti vsaki taki namisli, ki bi prepuščala našim narodnim nasprotnikom kake predprave pred preogromno večino našega slovenskega ljudstva. Lahko pa je mogoče, da namerava vlada kaj takega in to tembolj, ker smo bili le Slovenci sami krivi, da nam je Nemeč celo pri nas na Kranjskem toliko zrastel čez glavo, ko je sedaj ena, sedaj

druga slovenska stranka v svrhu dosege svojih strankarskih koristi iskala prijateljstva in zveze z Nemci.

Leta in leta so bili naši liberalci v deželnem zboru na podlagi pisane in podpisane pogodbe zvezani z nemškim veleposestvom. Kak dobiček je imel od tega slovenski narod, bi vprašal marsikdo, ali niti najzagrizenejši pristaš te slovensko-liberalno-nemške zveze ne more dati odgovora na to vprašanje. Da se je na podlagi te zveze dovolila enako visoka svota za slovensko kakor za nemško gledališče v Ljubljani, ne smatramo za nikako pridobitev, temveč kvečjemu za izgubo, ker se je stem podprl le konkurenčni nemški zavod, katerega polnijo v veliki večini ravno pristaši tistih mož, ki so riskirali zvezo z Nemci, da podprejo slovensko gledališče. Slovensko gledališče bi izhajalo tudi z manjšo podporo, ako bi Slovenci imeli toliko narodnega ponosa v sebi, da bi se izogibali nemškega gledališča. Koliko škode jo nam Slovincem prinesla ta zveza, koliko izgube, zna ceniti le tisti, ki ve, koliko se je nemštvo na Kranjskem ravno v tem času liberalne slave povzdignilo v svoji moči, v svojem vplivu. Nemškemu deželnemu odborniku se je dalo celo mesto v deželnem šolskem svetu, in potem se ni čuditi, da stoji slovenski narod danzadnevom pred kakimi Profiovimi in enakimi aferami. Že to samo, še bolj pa, da so bile vsled te zveze slovenski večini vezane roke za vsak odločnejši čin proti vedno bolj in bolj rastoči nemški moči, namesto da bi se jo bilo zavrnilo v one meje, ki ji gredo po ljudskem številu, to kaže vso velikansko škodljivost te zveze za slovenstvo.

Pa niso bili samo liberalci, ki so snubili prijateljstva pri Nemcih. Komaj se je jela krhati liberalno-nemška zveza, že so se pokazali znaki in posledice enake zveze klerikalcev z Nemci. Ljubljansko in sploh kranjsko gimnazijsko vprašanje je eno tistih vprašanj, za katerih nesrečno rešitev se imamo zahvaliti tej novejši slovensko-nemški zvezi. Nemci so si znali tudi iz tega „naslanjanja“ na „Slovensko Ljudsko Stranko“ izkovati svoj politični kapital, a tisti, ki ga jim je izplačal, smo bili zopet mi Slovenci.

Oficijelno se sicer z vso odločnostjo zanika, da bi obstajal kak tak ali enak pakt med „S. L. S.“ in Nemci, mi sicer verjamemo temu zanikanju, ali vsekako pa je neovrgljiva resnica, da je stališče „v miru puščanja“, kakršno oficijelno zastopa „S. L. S.“ napram Nemcem, prineslo ne Slovincem, pač pa Nemcem, ki smejo vedno tudi računati z najzidatnejšo vladno pomočjo in protekcijo,

uspeh za uspehom, a vsak teh uspehov pomenja za nas Slovence le izgubo, kar se drugače Nemcem dati ne more, ne da bi se vzelo nam Slovincem, da ne bi se nas prikrajšalo.

Taki politiki samopoškodbe mora biti enkrat konec med nami.

Kranjska je edina dežela, kjer smo Slovenci v taki večini, da moremo sami popolnoma neomejeno določevati, in tu, kjer to moremo, se mora vršiti naša slovenska politika, pa če je to Nemcem všeč ali pa ne. Drugod, kjer so Slovenci v manjšini, nemška večina ne priznava slovenski manjšini niti pravice obstoja, kaj šele kake predprave, in zato tudi na Kranjskem nimajo Nemci prav nikake pravice do naše obzirnosti napram njim: Nemško zastopstvo v deželnem zboru se mora popolnoma osamiti, vzeti se mu mora odločujoči vpliv na volilno reformo in na druga važna vprašanja, kakor drugod, naj tudi pri nas odločuje večina; samo slovenska večina!

Zmajevalo se bo z glavo, češ, da je pri nas v naših strankarsko tako razdejanih razmerah kaj takega nemožne, mi tej trditvi odločno oporekamo. Mogoče je, in prav lahko mogoče: sporazumeti se je edino treba o onih točkah, preko katerih ne sme iti medsebojni strankarski boj, in slovenska večina je zagotovljena. In najti takih točk ter se sporazumeti o njih ni težko, samo ako bi bilo le nekoliko dobre volje. Doseglo bi se pa s takim sporazumom v prilog slovenski stvari mnogo več, kakor pa z onim večnim prepričanjem o klerikalizmu in liberalizmu ter ono kričavo bahavostjo o narodnosti, narodnostnem navdušenju in delovanju te ali one stranke, kateri naj dokazeta svojo narodnost edino le v delu za slovensko ljudstvo brez ozira na njegovo politično prepričanje. Glavni smoter obeh strank mora biti: končni obračun z nemško nadvlado v deželi.

Sploh moramo reči, da Slovenci ali ne znamo ali nočemo izrabiti položaja tudi tam ne, kjer je najugodnejši za nas. Enako kakor na Kranjskem, se nam godi tudi drugje, n. pr. na Goriškem, kjer je koketiranje sedaj ene, sedaj druge slovenske stranke z Italijani obrodilo enake sadove za Slovence, kakor pri nas na Kranjskem enako postopanje napram Nemcem. Tudi na Goriškem se je najvažnejše vprašanje deželnega zbora, deželnozborna volilna reforma, rešilo pod vplivom takih razmer, seveda

LISTEK.

Slovensko gledališko vprašanje.

Kaj je gledališče vsakemu narodu, kaj je špeciálno nam Slovincem, o tem bi bilo pač odveč govoriti. Slovenci imamo le eno stalno gledališče, ki naj bi imelo namen, učiti in izobraževati, pa tudi zabavati in razveseljivati tako našo inteligenco, kakor tudi široke ljudske mase. Umevno je torej bilo, da se ta edini naš kulturni zavod vodi in upravlja z vso vestnostjo in skrbnostjo, ki je potrebna za tako eminentno važno narodno-kulturno institucijo, kot je ravno gledališče. Žal, da temu posebno v zadnjem času ni tako. Slovensko gledališče v Ljubljani je danes na robu propada, in če se ne najde mož, ki bo imel voljo, sposobnost in energijo, da se pametno in spretno loti dela, potem bomo prihodnjo gledališko sezono brez — gledališča.

Nekako čudno se sliši: slovensko gledališče je danes na robu propada, in marsikdo bo zamajal z glavo, češ, eno samo gledališče bomo pa vendar še mogli vzdržati! Resnično, sramota je za nas, da je prišlo tako daleč, in popolnoma radi uvidevamo začudenje občinstva, a če hočemo, da rešimo, kar se še da, potem je na mestu od-

ločna in odkrita beseda. Poiskati moramo vzroke propada, pogledati moramo malo v zakulisno življenje našega gledališča in kmalu se bomo prepričali, da je moral o priti do katastrofe. Kar se je godilo in se še dogaja letošnjo sezono pri našem gledališču, to je naravnost in nebo vpijoče in v interesu našega napredka je, da se odkrije in razkinka vse, kar je gnilega.

Prvo pri vsakem gledališču je vsekakor kolikor toliko izkušeno, sposobno in razumno vodstvo. Z vodstvom stoji in pade vsaka stranka, vsaka organizacija vsak zavod. In to je, česar slovensko gledališče najbolj pogrša: razumnega, izkušenega vodstva. Nikakor ni dovolj, če pozna gledališki intendant dramatsko literaturo, ampak on mora poznati tudi oder, poznati igralce, poznati zahteve občinstva. Mož, ki ni uprizoril niti v kaki vasi najskromnejše diletantske predstave, ki nima pri gledališču niti toliko prakse, kolikor jo ima inšpicijent, vendar ne more, če bi se še toliko trudil, vršiti z uspehom intendantce prvega našega gledališkega zbora. Pri nas pa zadošča, da je kdo profesor ali doktor in že zna vse najbolje. Pri nas se menjajo intendantje kakor srbski ministri; jedva se mu začena svitati, pa že gre. Nikjer pa ni treba večje prakse, kakor pri gledališču, kjer niti trikrat doktorat brez praktičnih izkušenj ne pomaga nič. Za intendantco je treba imeti večletnih teo-

retskih in praktičnih predpriprav, ker le potem je možno, da intendant ni smešna igrača osebja in slučajev. Povsod na svetu vedo to, le pri Slovincih ne ter poverijo najvažnejša dela neveščim rokam, češ: „Mit dem Titel kommt der Verstand“.

Takega dela pa je zmožen dramatik ali človek, ki je v najbližjem stiku z gledališčem, ki je toraj sam igralec. Le tak strokovno izobražen mož ve, kaj naj se nudi občinstvu, kako in kake igre naj se uprizarjajo, da ustrezajo obenem umetnosti in — kar pri nas zdaj tako pogrešamo, — gledališki blagajni.

Repertoara noben pameten intendant ne dela zase, nego za občinstvo; pri nas pa se zdaj uprizarjajo stvari, ki jih hvali morda pet, šest oseb, vsi drugi pa jih odklanjajo. Letos nismo imeli menda ne ene drame, ki bi bila zadovoljila popolnoma in ki bi bila imela resnično velik uspeh. Igra se pač noviteta za noviteto, a vse izginja brez vtisa. Največji uspeh so imele stare operete, dasi so se uprizorile slabo, celo jako slabo. Tako ni v občinstvu nobenega veselja več za naše gledališče, blagajnica pa kaže obupno praznoto. Kdo se bo hotel še abonirati na ložo ali sedež po taki sezoni? Kako bo možno poplačati vedno večje dolgove? Ali res mislite, da rešijo naše gledališče od hiše do hiše pobirane kronice? Treba bo predvsem glede deželne podpore doseči končno rešitev, ki pa

tako, da ima škodo Slovenec, dobiček pa Italijan. Ako torej ne izmodre naših slovenskih strank naše žalostne domače razmere, naj bi jih vsaj izmodril zgleđ sosednje Goriške. Deželnozborska volilna reforma naj bi bilo ono vprašanje, ki naj bi naravnalo delo obeh naših slovenskih strank v isto smer! Nekoliko prijenljivosti na obeh straneh, zvezane s spoznanjem, da splošne narodne koristi stoje nad strankarskimi, pošten sporazum, brez vseh zahrbtnosti, in radovedni smo, ali bi se vlada še drznila predložiti deželnemu zboru volilno reformo, ki bi zapostavljala pol milijona Slovencev partisočni nemški peščici.

Najbližji čas bo torej pokazal, ali smemo našima slovenskima strankama, v katerih rokah je najbližja prihodnost slovenskega ljudstva, pripisovati toliko umevanja narodnih potreb, da se bodete otresli strankarskih predsodkov in zadržkov ter skupno stopili v boj proti skupnemu sovražniku; ali pa bomo zopet videli zastopnike slovenskega ljudstva v eni vrsti korakati s tistimi, ki so dosedaj redno vtikali v svoj žep ceno našega medsebojnega boja. Naj bi resni časi našli resne ljudi, ne pa strankarskih pustolovcev!

Slovinci in balkanska federacija.

(Dalje.)

Drugi Jugoslovani.

Radi se navdušujemo ob jugoslovanstvu in naglašamo jugoslovansko vzajemnost. To bi še ne bilo premalo važno, ako bi imelo to naše jugoslovanstvo več realnih podlag. Sicer je položen že nekak začetni temelj temu jugoslovanstvu po jugoslovanski akademiji, jugoslovanski umetniški razstavi, tudi dijaštvo se vsaj skuša zblíževati, vendar vse to je več ali manj momentanno navdušenje, ki se zopet hitro pozabi. Po razstavi smo ostali Slovenci Bolgarom še vedno isti, kakor smo bili prej in pri nas vemo o Bolgarih ravno toliko, kakor smo vedeli pred razstavo in pred dijaškim kongresom. Saj niti njihove literature ne poznamo, mi poznamo razne Kleiste, Hoffmannne, Opize, ne poznamo pa Vazova, Strašimirova, Miladinova in celo vrsto drugih. To samo mimogrede. Še več, mi niti ne vemo, kaj se stori v kulturnem oziru onstran naše Kulpe, dočim znamo za vsak križev pot v Oberammergavu.

Toda naj zadostuje, pravijo da se sedaj mnogo dela na polju jugoslovanske praktične vzajemnosti. Jaz vsaj nisem opazil do sedaj še drugega kakor dr. Ilesičevo delo in pa organizacijo zadrug. Toda vse to je takorekoč še omejeno na Zagreb in Dalmacijo. V političnem življenju ima edino reška resolucija, skupština stranke prava, jugoslovanski klub in zadnji obisk v Pešti nekoliko pomena, ki pa je vzpričo položaja jugoslovanstva minimalen. In še tu smo opazili, pri teh malih poizkusih, kako je zagrmelo po naših taborih, zadnji slovensko-hrvatski sestanek je pretil celo onemogočiti doljenjsko-dalmatinsko železnico.

Ali ni to malenkostno, lokalno in strankarsko? Kje je solidarnost?

„Slovani (Jugoslovani) zedinite se, pozabite prepire in mržnje; stvorite konfederacijo, vsem svobodno odprto!“ je pisal Manzini, eden izmed tvoriteljev enotnosti Italije leta 1871. z ozirom na rešitev orientskega vprašanja in njegov sodrug Crispi je naglašal isto: „Narodna italijanska stranka bi hotela videti, da se stvori balkanska konfederacija z glavnim mestom Carigradom... Mohamedani bi lahko tam našli prostora, ako bi hoteli živeti kot bratje in ne kot gospodarji.“

Celo tuji politiki vidijo v edinstvu jugoslovanstva spas in končno rešitev toli perečega balkanskega vprašanja. Obenem vidijo seveda tudi lastno korist, ker tedaj bi šele

je možna le po kompromisu z deželnozborsko večino. Tak kompromis bo pa mogoč le, če se ne izziva in ne žali faktorjev, ki bodo glede usode gledališča — žal — odločali...

Letošnji intendant slovenskega gledališča je profesor in, kakor smo se informirali, je ostal tudi v gledališču edinole profesor. Kakor smo že dejali, mora dober intendant natančno poznati svoje igralce, da ve, kako naj ž njimi obhaja. Kakor vsak človek, tako imajo tudi igralci svoje dobre in slabe lastnosti. Razumen in vesten intendant bo kaj kmalu spoznal pri svojem igralcu, kje je njegova dobra in kje njegova slaba stran ter bo potem skušal, občeševati ž njim tako, da bo to njegovo slabšo stran ublažil in s tem bo dosegel, da se bo dotični igralec sčasoma izpremenil ter postal popolnoma drugačen.

Tega pa letošnji intendant, žal, ne zna in to je prva in, rekli bi, največja njegova napaka. On misli, da ima v gledališču dijake, ki so mu prepuščeni na milost in nemilost, s katerimi dela lahko, kar hoče in ki jih kaznuje z mastno trojko, če ne ustrezajo njegovim željam in zahtevam. A to je popolnoma napačno. Disciplinarna in red mora biti pri gledališču, a vzdrževati se ju mora s finimi in ne z despotnim postopanjem. Baš to profesorsko postopanje letošnjega in-

prenehala ona ljubosumnost, ki sedaj tlači in mori evropske države. Mnenje naših mož, njihova gesla pa itak vsak pozna, treba se je spomniti le na dubrovniško dobo, na ilirizem in moderni balkanizem.

Nam Slovincem najbližji so naši sosedje Hrvati, s katerimi smo vsaj v zadnjem času začeli iskati več stikov. Vendar tudi hrvatska politika se suče le okoli Zagreba in Pešte; Dalmacija, Slovensko, Bosna, kajše druge dežele so vedno bolj potisnjene z dnevnega reda in vendar bi bilo pred vsem potrebno, da bi se ne navduševali samo ob nekaterih prilikah v Pešti in Dunaju za ostale sosedje. Kje je hrvatska neodvisnost, kje trojedina kraljevina?

In vendar bi bilo v korist ne samo Hrvatom samim, da se osamosvoje, da se zedinijo v eno politično kronovino, da izvojujejo predvsem ogrskim Hrvatom in Srbom politično avtonomijo, ampak tudi ostalemu jugu, posebno pa nam Slovincem, ker potem bi se lahko vsaj opirali na močnega sosedja, kateremu bi zopet mi bili trdna meja in branik proti nemškemu navalu.

V interesu vsega jugoslovanstva, v razvoj narodne zavesti, ljudske prosvete in narodove neodvisnosti, samostojnosti bi bila podobna centralizacija hrvatskega ozemlja, ki bi tako tvorilo močno politično in gospodarsko celoto. In ako hoče hrvatski narod, da bo bodočnost njegova, da mu ne bo treba plaziti okoli ekonomsko nadvladajoče je Pešte, tedaj se mora organizirati in zbirati svoje moči, da se politično, predvsem pa gospodarsko osvobodi Madjarov. Ako pa bodo Hrvati enkrat popolnoma neodvisni od Pešte, ako se bodo enkrat znali popolnoma osvoboditi madjarskega vpliva, ako bo njihovo gospodarstvo popolnoma samostojno, tedaj bo v interesu Madjarov, da bodo oni sami iskali pri Hrvatih zaveznika. Razmerje, katero obstoji danes, bi se obrnilo. Da bi pa Ogri morali iskati prijateljstva pri Hrvatih je gotovo, ako hočejo ostati neodvisni od nemškega kapitala.

Ako se enkrat Hrvatska osvobodi Madjarov, je tudi neobhodna posledica trializma v Avstriji in tu bi stali mi Slovenci pred važnim, za vso našo bodočnost pomembnim faktom in razpotjem. Ali je namreč ta trializem nam v korist ali na škodo? V slučaju, da se mi boja nikakor ne udeležimo, da ohranimo pri tem vprašanju konservativno stališče napram Dunaju, tedaj pomeni trializem za nas gotovo velik poraz, za Nemce pa veliko pridobitev njihovega dranga. V drugem slučaju pa, ki pa zahteva, da smo Slovenci vsaj teoretično avtonomna skupina, bi nam prinesel trializem večno zmago, kar bi pomenjalo ne le zmago slovenstva ali pa zmago slovensko-hrvatskega zblížanja, ampak naravnost zmago jugoslovanstva v vseh nijansah njegovega življenja.

S hrvatsko neodvisno skupino bi se moralo vsekako razrešiti bosensko-hercegovinsko vprašanje. Bosenska vlada, ki je po mnenju nekaterih hujša in v narodnogospodarskem oziru stokrat nevarnejša od turške, bi se morala preustrojiti. Bosni in Hercegovini se mora dati popolna avtonomija, drugače je nemogoče zadovoljiti Srbe, ki so v večini, Hrvate in Musulmane, ki se večinoma priznavajo Srbom in so največji posestniki in najbolj premožni prebivalci. Da se Bosna ne more priklopiti za enkrat niti Hrvatski niti Srbiji, je gotovo, kajti v prvem slučaju bi se uprla odločno srbska večina, v drugem pa hrvatsko prebivalstvo in vladina moč. Muslimani pa, ki teže še vedno k Carigradu, bi se težko sprijaznili s prvim kakor tudi drugim slučajem.

Dežela, ki je versko tako razkosana in narodno še tako malo zavedna, mora ostati nedotaknjena, dokler ne bo narod stal kulturno na istem mišljenju, kakor njegovi sosedje in sam zahteval zblížanja.

Ako hočemo delati v korist svojega naroda, mora biti prva naša zahteva, da se dá slovanskim narodom

tendanta z igralci je bilo vzrok vsem neprilikam in škandalom, ki so se letos dogodili.

Koj s početka sezone je imel škandalček z dolgoletnim in velezasluznim kapelnikom naše opere g. Hilarijem Beniškem, in sicer tudi radi svojega nastopa proti njemu. Vmešaval se je v zadeve, ki jih ima opravljati kapelnik, in ker je hotel ta kot strokovnjak več vedeti o tem nego intendant, je prišlo do spopada, vsled katerega je hotel g. Benišek oditi. Zadeva se je potem na tihem zopet poravnala, ker je gospod profesor prišel k sebi in uvidel, da kapelnik g. Benišek vendar ni njegov dijak.

Nedolgo potem se je zgodilo zopet nekaj. Vsi časopisi so bili edini v sodbi, da se je letošnji prvi ljubimec g. Oton Haasen jako hitro priučil slovenskemu jeziku ter prav dobro govoril. Spočetka je bil tudi gospod intendant tega mnenja, ki ga je pa kaj kmalu izpremenil ter pričel g. Haasena na razne načine šikanirati in ker si ta tega ni pustil dopasti — je neko noč nenadno izginil iz Ljubljane v Prago.

Nato je sledila neka afera z g. Borštnikovo, ki se je pa slednjič zopet poravnala in pred kratkim se je zgodilo nekaj z opernim tenoristom g. Jastrzebskim. Gospod profesor-intendant je nastopil zoper njega, kakor se dela to s kakim fantalinom, no, in ker si g. Jastrzebski tega ni dovolil, je hotel oditi. Kakor pa vedno,

Avstrije popolna narodna avtonomija, ki jih edino more povzdigniti na visoki kulturni milijé zapadnih evropskih narodov.

Krog teh vprašanj bi se morala sukati predvsem slovanska avstrijska politika in naj bo že to na Dunaju ali pa v Pešti. Sicer bi bilo pa tudi v interesu cele države, ako hoče enkrat vstaviti vedne narodostne boje, vedne obstrukcije, reakcije in propadanje, da se rekonstruira v federativno državo, kjer bi se vsi narodi združevali kakor bratje, kot sobojevniki za prosveto in procvit države, ne pa prežali na ugoden trenotek, da jo razkosajo.

Preidimo sedaj na slovansko prebivalstvo izven Avstrije, na narode na oficijelnem Balkanu. Slovencev tam ni, tudi Hrvatov ne, kajti kar je izven Avstrije ni več hrvatsko ampak le srbsko, torej tudi nekaka umetna meja med Srbo-Hrvati. Na Balkanu srečamo tedaj Srbe in Bolgare in ako hočete še eno pleme namreč Macedonce.

Srbi so najmočnejše pleme slovansko in so ohranili tudi še najbolj slovanski raz. Prebivajo v Črni gori, Srbiji. Srbom se prištevata velik del macedonskega prebivalstva, razventega so Srbi zelo številni tudi v Avstriji. Vsled njihovega ugodnega geografičnega položaja, njihove številnosti in neodvisnosti so v prvi vrsti poklicani biti voditelji jugoslovanske ideje, v prvi vrsti iti na delo za veliko kulturno idejo. Iz Belgrada bi se morala siriti ideja vzajemnosti in pobratimstva vseh južnih slovanskih plemen.

Tudi mlada neodvisna Bulgarija je v lepem položaju, da uresničuje delo humanitete, delo napredka.

Za jugoslovansko edinstvo, bi ne bilo nikakih vsaj tako velikih težkoč, ako bi bili balkanski Slovani svobodni in neodvisni, ako bi ne bilo turške Macedonije, ako bi ne bilo vzhodnega vprašanja.

„Berlinski kongres je ravnal z balkanskimi narodi kakor s kako amorfno materijo, kjer je svojevolnost velesil kosala in delila poljubno v interese, ki so bili ravno nasprotni z onimi domačega prebivalstva: bilo je torej v logiki stvari samih, da bodo nanovo nastale države toliko bolj sledile lastni politiki po večji neodvisnosti.“ (Revue des Deux-Mondes, sept. 1906.)

Da je temu res, kaže vsak politični korak mladih balkanskih držav, ki se hočejo okoristiti, pri tem pa zadenejo nehote na interese svojega sosedja. Ako bi berlinski kongres ne razkosal tako Bulgarije bi bilo že veliko storjeno v programu za zedinjenje balkanskih narodov, tako pa ostaja macedonsko vprašanje preporna točka ne samo velesil ampak predvsem balkanskih narodov samih.

Obstojale so in obstojajo še sanje Velike Bulgarije in Velike Srbije, restavracije (obnovitve) bizantinskega cesarstva in sen latinskih ras v korist Rumunije; šestdeset let tega stoletja se je vrstila osebna, interesna politika okoli teh tem. Toda patriotje vsakega izmed teh malih narodov so uvideli brzo, da bi vse te nasprotujoče si ambicije ne prinesle drugega rezultata kakor: ustanovitev ruskega ali pa avstrijskega gospostva na mestu turške vlade. Zatorej se je ustanovila na balkanskem poluotrovu struja, ki ne zahteva kakor ohranitev in zboljšanje dobljene situacije.

„Varovati dobljene koristi, pridobiti novih ugodnosti, to je politika malih narodov polotoka.“ (Sledi.)

Politični pregled.

Proračunski odsek.

Proračunski odsek se je prošli petek začel baviti s proračunom notranjega ministrstva in sicer s točko „zdravstvene zadeve“. Poročevalec baron Morsey je grajal uredbo seroterapeutičnega zavoda ter izjavil, da bi se moral ta zavod, ako bi bil v zasebni lasti, zapreti iz zdravstveno-

Dalje v prilogi.

je prišel gospod intendant tudi takrat do spoznanja, da ni ravnal prav, in skušal je celo zadevo poravnati, kar se mu je tudi navidezno posrečilo.

A cela stvar ga vendar še ni zadovoljila! Poskusil je svojo „šolmajstersko“ žilo še na primadoni opere, g. Collignon, kateri je dal — ne vemo natanko iz kakšnih vzrokov — iztirjati kostume, ki so po pogodbi njena last, s policijo nazaj. Primadona je hotela oditi, a gospod profesor se je zopet spravil ž njo. — Tako je gospod intendant povsod kapituliral in blamiral vodstvo.

Ne vemo, ali uaj se smejemo takemu početju, ali kaj! Eno pa je gotovo: s takimi prepiri in gledališkimi škandali izgubi prvič zavod svoje dobro ime, drugič pa trpi tudi materialno škodo. Pomisliti moramo, da igralci in pevci tisti čas, ko so se pripravili z intendantom — in tak prepir je trajal precej časa! — niso hoteli nastopiti in da se vsled tega ni mogla uprizoriti že skoraj popolnoma naštudirana igra oz. opera. To se posebno jasno kaže v slučajih Collignon in Jasterzebski. Opera „Busalka“ je bila že skoraj naštudirana, a ko se je zgodila afera z omenjenima pevcema, ki imata v „Busalki“ glavni ulogi, se je moralo s skušnjami prekiniti, dokler se ne spravijo. Med tem časom se toraj ni igrala nobena opera, a vsi operni člani so dobivali ves ta čas popolno gledališko gažo,

policijskih razlogov. Zavod je treba razširiti in popolnoma preurediti. Nato je poudarjal, da epidemične bolezni vedno bolj izginjajo. Pri vprašanju bolnišnic je poudarjal potrebo ustanovitve bolnišničnih fondov. Glede javne varnosti je zahteval pomnožitev državne policije v večjih mestih. Posl. Hoffmann-Wellenhof je zahteval v zadevi zavarovanja privatnih uslužbencev lastno deželno mesto za alpske dežele s sedežem v Gradcu. Dr. Ploj je zahteval da se administrativnim potom izvede reforma uprave s tem, da se uvede neposredno občevarje političnih oblasti prve instance z občinstvom.

V sobotni seji je predlagal posl. Žitnik, da se Žumberk in Marijndol zopet prikljopi Krajski, ki ji pripadata po državnem pravu.

V ponedeljek se je posl. Klofač pritoževal, da se zapostavljajo v politični službi češki uradniki nemškimi. Posl. Malik je grajal vlado, češ da se preveč zanima za Dalmacijo, ki pravzaprav pripada Ogrski, ter zahteval, da se bolj zanima za druge dežele, v prvi vrsti za Štajersko. Hvalil je nato štajerskega namestnika, češ da je vnet zagovornik slovenskih teženj, ki ne dopusti, da bi na Štajerskem ne bilo slovensko govorečih uradnikov. Vse tozadevne slovenske pritožbe da so neosnovane. Nadalje je govoril proti socialnim demokratom. Posl. Walcher se je pritoževal čez okrajne glavarje na Koroškem, češ da prezirajo prebivalstvo in njegove želje.

V torek je minister notranjih zadev, baron Bientherth, odgovarjal na razne pritožbe ter zatrjeval, da se bo izraženim željam kolikor mogoče ugodilo. Glede imenovanj deželnih predsednikov je izjavil, da se ne ozira na nikakvo protekcijo, temveč edino na sposobnost dotičnikov. Glede izboljšanja položaja uradnikov in uslužbencev je izjavil, da se splošno izboljšanje ne da takoj izvesti, pač pa se to zgodi od slučaja do slučaja. Načrt za službeno pragmatiko je tudi že izdelan. Glede priklopite Žumberka h Krajski je minister omenil, da se je pri nagodbenih pogajanjih govorilo tudi o tej stvari in sklenilo, da se v svrhu rešitve te zadeve sestavi skupna komisija obeh vlad. Če se v komisiji ne bo dalo doseči sporazumljenja, bo komisija svoje predloge predložila obema vladama. Ogrskega ministrskega predsednika se je že naprosilo, da stavi svoje predloge v tej zadevi.

V sredo je posl. dr. Korošec predlagal, da se v četrtak, ko je v južnih deželah praznik, ne vrši seja. — Predlog se je sprejel s 13 proti 12 glasovom. Dr. Sylvester je govoril o upravnih reformi ter kazal na počasno poslovanje političnih oblasti in velikanske zaostanke. Poleg drugega je tudi predlagal, da se da občinam, ki same vzdržujejo policijo, primerna odškodnina. Posl. dr. Kramarželi, da bi se osrednja uprava razbremenila z ustanovitvijo tretje instance v posameznih deželah. Končno ko je poročevalec Morsey še omenil potrebo političnega izpita za upravne uradnike, se je postavka sprejela.

Nato se je prešlo k točki „pospeševanje obrti“, pri kateri je predlagal poročevalec Hoffmann-Wellenhof resolucijo, da naj vlada ugotovi načela, po katerih naj se vrši pospeševanje obrti, obrtnopospeševalni svet naj se skliče vsako leto vsaj dvakrat, stalni odsek pa najmanj štirikrat, znatno naj se poviša prispevek za pospeševanje obrti, vračila za nakupljene stroje naj se ne vložijo v državno blagajno, temveč v poseben fond, iz katerega se zopet dajejo posojila za nakup strojev, poskrbi naj se, da se čim najprej nakaže iz blagajniških preostankov 800.000 K za investicije pri zavodih za pospeševanje obrti, uradniki v službi za pospeševanje obrti naj se uvrste v državno službo, nakaže naj se primeren znesek za razširjenje obrtno-higijenskega muzeja.

Tiskovni odsek.

Po dolgem presledku je imel tiskovni odsek državne zbornice pod predsedstvom posl. Irčevića zopet sejo. Baval

das i n i s o i m e l i p r a v n o b e n e g a o p r a v k a . — In po spravi se vrše skušnje zopet s početka, ker so peveci med tem mnogo pozabili, in godba stane zopet denar! Denar pa se letos zapravlja, kakor še nikdar.

Slučajev, ki kažejo popolno nezmožnost letošnjega intendanta, imamo še mnogo in jih bomo o priliki še vse priobčili.

Uspeh in napredek gledališča je tudi mnogo odvisen od zmožnosti in sposobnosti igralcev. Prva naloga gledališkega intendanta je torej, da pridobi svojemu zavodu dobrih, inteligentnih in marljivih močij. Pri nas pa je prišlo zadnji čas menda popolnoma v navado, da se angažira igralce, posebno pa igralke in pevke, po fotografijah: če je lepa — potem bo tudi dobra!

Sploh pa se pri našem gledališču mnogo, mnogo preveč protažira tuje, domačine pa zapostavlja. To je krivica, ki je neodpuščljiva. Dokler ne bomo imeli gledališča z lastnimi slovenskimi igralci, tako dolgo naše gledališče ne bo doseglo onega cilja, ki si ga želimo. Če se pa dela s slovenskimi močmi tako, kakor se dela z njimi letos, potem brez par let ne bomo imeli nobenega slovenskega igralca več. Tujci dobivajo veliko plačo, do-

se je s preosnovno tiskovnega zakona. Od vseh strani se je izražala želja, da se odpravijo kot odgovorni uradniki takozvani slamnati možje. Posl. Bielohlavek je zahteval, da odgovorni uradniki izkažejo usposobljenost. Poročevalec Schlegel je predlagal, da se sprejme v tiskovni zakon določba, po kateri se smatra za krivo izpoved, ki je kaznjiva, ako se kdo izdaja za odgovornega uradnika, ki pa ne izvršuje dejanj, ki jih vsebuje pojem odgovornega uradnika. Predlog se je sprejel.

Tržaški deželni zbor.

V ponedeljek je bil sklican tržaški deželni zbor, da se mu predloži vladna predloga o volilni reformi. Po tem predlogu se poviša število poslancev od 54 na 83. Mestno volilno okrožje je razdeljeno v šest volilnih okrajev, ki volijo v štirih volilnih razredih po 17 poslancev, skupaj torej 68 poslancev, slovenska okolica pa je razdeljena v tri volilne okraje, ki volijo v dveh razredih 15 poslancev, v prvem 9, v drugem 6. V prvem okoliškem razredu volijo oni, ki plačajo vsaj 20 K pridobnine, dohodarine ali rentnega davka, ali pa 10 K realnih davkov, v drugem pa vsi 24 let stari avstrijski državljani, ki ne volijo v prvem razredu.

Slovenci so imeli dosedaj v tržaškem deželnem zboru samo 6 poslancev, dočim jih dobe po novem volilnem redu 15. V deželnem odboru — mestni delegaciji — Slovenci niso imeli mandata. Po novem načrtu bi štel deželni odbor 15 članov. Šest teh članov bi izvolili poslanci vsakega razreda iz svoje srede, drugih 9 pa vsi poslanci skupaj. Tako bi dobili Slovenci dva deželna odbornika.

Namestnik princ Hohentlohe je priporočal s toplimi besedami sprejem vladnega načrta volilne reforme, poudarjajoč, da ta načrt vsega razširjenosti volilne pravice, pridržanje interesnega zastopstva in varstvo manjšin. Predsednik dr. Venezian je predlagal, da se vladna predloga izroči odseku 11 članov, da se naroči županu, da preskrbi potrebni statistični material in da vlada poda svoje motive k predlogu volilne reforme. Dr. Rybář se v vsem strinja s predgovornikom. V odsek za proučanje volilne reforme sta bila izvoljena dva Slovenca dr. Rybář in dr. Slavik, nakar se je seja zaključila.

Slovansko-romanski blok.

Včeraj se je konstituiral takoimenovani slovansko-romanski blok, v katerem so zastopane vse nenemške narodnosti. Za predsednika je bil izvoljen dalmatinski poslanec Vuković, podpredsednikom pa Rumun Onciul. Posl. dr. Korošec je predlagal sledečo resolucijo: „Z ozirom na to, da slovenskemu narodu po pozitivnem in natornem pravu zajamčena pravica do lastnega vseučilišča in z ozirom na to, da ustanovitev slovenske pravne fakultete v najkrajšem času odgovarja praktični potrebi, se vlada pozivlje, da vse primerno ukrene, da se tem zahtevam ki jih stavlja ves slovenski narod soglasno in brez razlike strankarskega političnega mišljenja, kakor hitro mogoče v polnem obsegu ugotovi. Vlada naj izdatno podpira nadarjene slovenske akademike s posebnimi štipendijami, da se bodo lahko izobrazili za vseučiliške profesorje, dotlej pa naj prizna za tozadevno državno polovico v Zagrebu napravljene izpite in doktorske diplome.“ Poslanec Romančuk je zahteval rusinsko vseučilišče v Lvovu, posl. Conci italijansko pravno fakulteto v Trstu in priznanje izpitov na italijanskih univerzah. Vuković pa priznanje izpitov na zagrebškem vseučilišču.

Zadeva Wahrmund.

V političnih krogih vzbuja sedaj velikansko pozornost zadeva dr. Wahrmunda, profesorja kanoničnega prava v Inomostu, ki se je, kakor poročajo listi, v nekem govoru izrazil bogokletno o Bogu, hostiji in brezmadežnem spočetju. Enake misli, da je tudi razvijal v

neki posebni brošuri, v kateri je izdal ta govor. Dne 3. t. m. je bil v tej zadevi papežev nuncij na dunajskem dvoru kardinal Belmonte pri ministru vnanjih zadev, baronu Aerenthalu, ter zahteval, da se odzame profesorju dr. Wahrmundu profesuro kanoničnega prava, ker ga je smatrali za krivoverca, ki kot tak ne more biti učitelj katoliškega cerkvenega prava, kakor se nikdar ne namesti katoliškega duhovnika ali jurista kot učitelja protestantskega cerkvenega prava. Ministrski predsednik Beck je k tej v časopisu „Vaterland“ izišli izjavi nuncijevi baje izjavil, da uradno ni nič znanega o kaki nuncijevi zahtevi. Minister pl. Marchet pa je izjavil, da mu je minister vnanjih zadev celo zadevo sporočil popolnoma privatno, ne da bi bil omenil, da je nuncij kaj zahteval. Minister potemtakem tudi nima povoda odgovarjati nunciju. Uradni korespondenčni biro tudi poroča, da je nuncij ob priliki poseta v vnanjem ministru omenil zadevo profesorja Wahrmunda, pa da ni stavil nobenih določenih zahtev. Nuncij pa v zvezi temu vzdržuje svojo v „Vaterlandu“ izišlo izjavo, da je zahteval odstranitev dr. Wahrmunda z učne stolice za kanonično pravo.

V parlamentarnih in sploh političnih krogih je ta zadeva na dnevnem redu. V proračunskem odseku jo je sprožil socialni demokrat Seitz ter imenoval postopanje nuncijev v tikanje v zadeve tuje države. Odgovarjal mu je poslanec Conci. Nemški napredni poslanci se zelo zavzemajo za prof. Wahrmunda ter smatrajo celo zadevo za klerikalni naskok na vseučilišča in svobodo uka. Klerikalci seveda odobrayajo nuncijev postopanje. Ker je bila Wahrmundova brošura zaplenjena, ima z zadevo opraviti tudi sodišče. Seveda se tudi vse časopisje bavi s to stvarjo, svobodomiselnje je za Wahrmunda, klerikalno proti njemu in za upravičenost nuncijev postopanja. Ko se snide državni zbor, bo gotovo ena prvih točk ta zadeva. Nekateri tudi hočejo z ozirom na nasprotujoče izjave ministra vnanjih zadev in nuncija izjaviti, da je odstop enega ali drugega popolnoma gotov, kajti ena teh izjav ne more odgovarjati resnici.

Hrvatska.

Kakor smo zadnjič že na kratko omenili, je hrvatski sabor odgođen. Ban baron Rauch se ni upal sam v sabor, da proglasi sabor za odgođen, temveč je poslal nekega vladnega uradnika, ker se je baje bal, da ne bi ga poslanci dejansko napadli. Imel pa je Rauch za posebni slučaj, ako bi se bil saborski predsednik protivil prečitati kraljev reskript o odgoditvi sabora, pripravljeno še drugo kraljevo pismo, s katerim bi bil Rauch imenovan komisarijem in bi se mu dala oblast uporabljati v svrhu „pomiritve“ dežele izjemna sredstva. Ali koalicija mu je s svojim pametnim nastopom pokvarila račun, in Rauch je po odgoditvi sabora odšel v svoj Mastijanec, odkoder se te dni gotovo odpelje v Budimpešto, da poroča Wekerleju o položaju, in potem na Duuaj, da si izprosi od kralja nove večje oblasti. Rauch je mislil, da po odgoditvi sabora koalicija pripravljena je za pogajanja, a ker se je zmotil v tem, je treba drugih sredstev, da se vzdrži na vladi.

V starčevićanski stranki se kaže neki razpor ali kaj podobnega. Sedanji vodja stranke dr. Frank je odstopil od vseh častnih mest in se odrekel tudi sodelovanju pri strankinem glašilu „Hrvatsko Pravo.“ Malo čudno se to čuje, in ljudje, ki se razumejo v stvar, trdijo, da je moral priti do kakega razpora v stranki. Za sedaj stranka še ne čuti, da ni več dr. Franka na krmilu, a čutila bo kaj kmalu, kedar bo treba — plačevati, kar je dosedaj delal skoraj vedno le dr. Frank in največkrat iz svojega. „Hrvatsko Pravo“ je tudi začelo nekoliko izpreminjati svojo smer in prijemati Raucha, česar dosedaj ni prakticiralo. Drugi pa zopet naslučujejo v dr. Frankovem odstopu politični manever starega lisjaka, dogovorjenega z

mačini pa se morajo zadovoljiti z beraškimi gažami, v kljub temu, da igrajo več kot oni, ki imajo višje plače. Če se plačuje slovenskemu igralcu, ki kreira skoraj vse glavne uloge, po 140 K na mesec, dočim ima Neslovenec, ki doslej še skoraj nič ni igral, po 250 K mesečno, potem je to pač največja krivica! — Na eni strani se meče denar kupoma na cesto, na drugi strani pa se skopuhari, da je sramota! —

Ponos vsakega narodnega gledališča je domač, toda dober izviren repertoar, ne pa začetniška zmašila, dobre priznane tuje igre, in skrb vsakega zavednega, narodnega intendanta naj bi bila, pridobiti dobre pisatelje izvernih dram in iger. Nobeden slovenski literat pa ne bo tako neumen, da bo pisal drame za naravnost sramoten in škandalozen honorar. Kakor bajka se zdi človeku, če sliši, kaj tacega. No, in potem se še čudimo, da producirajo slovenski pisatelji tako malo dramatskih del! Mislim, da je bolje napisati feljton, kot pa izviren slovensko dramo!

In kakšne so letošnje predstave! Dramske predstave so vohče vsaj dostojne, dasi ne navdušijo nikogar, ker je osebja premalo in so med solisti jedva štirije dobri. Brez g. Borštnikove bi sploh ne mogli izhajati. Operne pred-

stave so danes slabše, kakor so bile pred desetimi leti, in opereta bi zadoščala komaj za kakšno predmestno gledališče. Tako pri nas — napredujemo. Ako današnje predstave na povelje hvalijo plačani kritiki, jim te hvale pač ne verjame niti gospod intendant, če ni slep na obe oči in gluh na obe ušesi.

Vse, kar smo napisali, je le majhen del velikega Avgijevega hleva, ki je v hramu slovenske „Talije“. Podati smo hoteli slovenski javnosti le mal vpogled v zakulisne razmere našega gledališča in prepričani smo, da si bo sedaj marsikdo lahko na jasnem o vzrokih propada našega najvažnejšega javnega kulturnega zavoda!

Če hočemo imeti resnično dobro, moderno gledališče, potem je treba spretnega vodstva, ki zna računati, urediti je domačinom moderne plače in jim dati priliko, nastopati tudi v večjih partijah, skrbeti je za dober izviren repertoar ter pisateljem plačevati dostojne honorarje. Zato se mora nastaviti kot vodja gledališča strokovnjak, ker drugače je vsak napredek nemogoč. Šele s strokovno izobraženim voditeljem nastopi za naše gledališče nova, boljša doba!

Quidam.

Bauchom in ogrsko vlado, da se razbije hrvatsko-srbska koalicija. Frankova stranka ima namreč v sebi precej pristašev, ki vedno bolj naginjajo na združenje s hrvatsko stranko prava, ki je v koaliciji, dočim je v tej stranki tudi nekaj mož, ki bi odpadli, ako bi prišlo do take združitve. Tako bi prišla hrvatska stranka prava med dva ognja in bi se polagoma razbila, ž njo pa tudi koalicija. „Čisti“ Frankovci bi se pa zopet oklenili svojega starega vodje ter živeli v blagodejnem miru z vlado in banom. Ako je dr. Frank tako računal, se je pač zaračunal, kajti koalicija je danes trdnješa od kedaj prej.

V torek so imeli v Zagrebu socialni demokrati shod, na katerem je njihov poslanec K o r a č zelo ostro obsojal postopanje bana Raucha ter zahteval najradikalnejši boj proti njemu in njegovi vladi. Ta boj mora biti radikalen v sredstvih in v ciljih. Nič manj ostro kakor vladinovec je obsojal tudi Frankovec, posebno pa ono nesramno obnašanje dr. Elegovićevu napram Srbom. Končno je izjavil, da se bo socialna demokracija borila proti Rauchovemu absolutizmu z generalno stavko.

Ogrska.

Ob priliki marčne slavnosti, madžarskega narodnega praznika, je imel predsednik državnega zbora J u s t h v Mako govor, v katerem je poudarjal potrebo revizije zborničnega reda.

Minister K o š u t je imel tisti dan v Czegludu tudi govor o političnem položaju. Izjavil je, da je Ogrski zagotovljeno samostojno carinsko ozemlje z letom 1917; ravno tako se bo tudi dosegla samostojna banka, ako dobi neodvisna stranka večino v zbornici. Neobhodno je potrebna reforma zborničnega poslovnika, kajti neodvisna stranka ne da iz rok orožja, s katerim je zmagala svoje sovražnike. Minister upa, da se bodo kmalu dali uresničiti vsi načrti neodvisne stranke.

Srbija.

Ob priliki podrobne razprave o proračunu vnanjega ministrstva je ministrski predsednik Pašić govoril o razmerah Srbije napram drugim državam ter poudarjal, da se je tedaj, ko so velevlasti pritrdile mürzsteškemu programu, tudi Srbija izrekla za status quo na Balkanu in za izboljšanje razmer srbskega naroda v Turčiji. Ker se je govor avstrijskega ministra vnanjih zadev o balkanskih železnicah tolmačil nekakako tako, kakor da bi hotela Avstrija agresivno nastopati na Balkanu, je Srbija dobila zagotovilo, da Avstrija namerava zasledovati le gospodarske cilje in da bo podpirala tudi druge železniške načrte. Nato je stopila Srbija v zvezo s Turčijo v zadevi železnice od Donave do Jadranskega morja. Razmere s Turčijo so dobre in zato ni dvomiti, da ne bi Turčija dovolila te železnice. Razmere z Bolgarsko in Črno goro so dobre, ali mogle bi biti boljše. Z Rumunsko vežejo Srbijo prijateljske vezi, in Rumunski je tudi obljubila podpirati zgradbo zgoraj omenjene železnice. Srbija se priključuje evropski mirovni politiki, katero skuša pospeševati z vsemi svojimi močmi.

Družba sv. Cirila in Metoda

20. marca 1908.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je poslal Otmar Golob, Kozje, 20 K narodnega davka; dijaki V. raz. ljubljanske realke preostanek pri kupovanju šolskih zvezkov 1 K; P. Strel, Mokronog, 10 K iz poravnave povodom kazenske pravde; gđc. Betic Müller, Zagorje ob Savi, 5 K narodnega davka; g. Josipina pl. Marchesi v Idriji mesto venca na krsto umrle g. Natalije Šepatavec 10 K.

Družba sv. Cirila in Metoda javlja, da so naročili dalje sledeče tvrde računske listke: Ljubljana: Franja Hrastnik, „Novi svet“; Ivanka Kimovec pri „Lipi“; hotel „Stadt Wien“; Tratnikova gostilna, „Auer“, Ana Stopar, hotel „Ilirija“; Ana Robida za hotel „Seidel“; Minka Mlakar „Narodni dom“; Rezika Jaklič za restavracijo „Zupanovo“. — L. Rejec, gost. Nemškirot; Albin Zakotnik, kolodv. rest. Postojna; hotel „Bastel“, Radovljica; gost. Jerman, Krško; Vinko Ogorelec, gost. Škofljica; gost. Desingerjeva v Škofji Loki; Otmar Golob, Kozje za gostilne: Fr. Guček, Jan. Kuželj, Rok Leskovšek, in gospa Železnik; Mimi Stopar pri „Stemburju“ v Kandiji; Al. Pavlin, gostilničar v Trebnjem; Štefka Babnikova, Vodmat; Lojzika Leon, Maribor, „Narodni dom“; Anton Kocuvan Šoštanj; Jan Müller za Mici Hočevnar, Zagorje.

Dnevne vesti.

Kranjsko.

— Sokolstvo je hotel izrabiti v svoje osebne in politične namene, tako piše „Narod“ o dr. Ravniharju skoro dan na dan. Kako neumna je ta trditev, je najbolje razvideti iz tega, ako zahtevamo odgovor na ti le vprašnji: 1. na kak način je mogoče Sokolstvo izkoristiti v politične namene posameznikove? 2. čemu naj dr. Ravniharju služi ravno Sokolstvo v dosegu kakih političnih namenov? Zadnji čas je, da prejenja zloraba, da bi sokolsko

društvo bilo samo neka družba agitatorjev za kako osebo. Svoj čas se je ta navada vgnezdila posebno v ljubljanskem Sokolu in ravno dr. Ravnihar je bil tisti, ki se je vedno brezobzirno boril proti takim nesokolskim razvadam. Dr. Ravniharju pa za dosegu kakih političnih ali osebnih (kakšnih vendar?) namenov Sokolstva ni bilo najmanj treba. Saj mu ni bilo treba drugega kakor nekoliko hliniti se in ostati v izvrševalnem odboru narodno-napredne stranke, kakor so to drugi storili, in dosegel bi bil vse, kar more danes še v političnem oziru podati narodno-napredna stranka. Odprta mu je bila politična karjera in nastopil bi jo bil brez vsakih težav, brez truda in žrtev. To, gospodje, pomislite nekoliko in napisali ne boste več takih brezmiselnosti, razen če jih napišete proti svojemu boljšemu prepričanju — kar je pač Vaša navada.

— Narodno izdajstvo je bil očital „Slov. Narod“ našima ljubljanskima kandidatoma za deželni zbor, češ da sta bila sklenila pakt z Nemci. Graška „Tagespost“ od srede sama odločno zanikuje vsak tak pakt. Toda nekaj drugega je, kar se pribija ta klasična priča. Pravi namreč, da se sliši jako komično, ako govore o „narodnem izdajstvu“ ljudje, ki jim tako izdajstvo gleda pri vseh luknjah njihove strgane politične suknje. Nato našteva graški list več dejstev „narodnega izdajstva“ na strani slovenske liberalne ali kakor jo imenuje „radikalne“ stranke. Kmalu po potresu je proti kandidaturi državnega poslanca Kušarja nastopil kot protikandidat Slovenec Vencajz. Odločitev je bila na strani ljubljanskih Nemcev. Dr. Tavčar je te Nemce pridobil za Kušarja s tem, da jim je obljubil tri mandate v občinskem svetu ljubljanskem. Kušar je bil nato izvoljen edino le s pomočjo nemških glasov. Nemci pa svojih treh mandatov niso dobili, ker se je dr. Tavčar pozneje pričel izgovarjati na svoje tovariše v občinskem svetu, češ, da ti odklanjajo tak „kompromis“. Ob času potresa so v kranjskem deželnem zboru barona Schwegla volili za načelnika finančnega odseka in imeli smo poročilo o proračunu v nemškem jeziku. Ravno istega barona so napravili za častnega meščana ljubljanskega. Kranjska hranilnica je dala ob potresu podpore 100.000 gld., zato so naši veliki Sokoli obljubili, da bodo ulični napisi ne samo dvojezični, ampak da bode nemški napis imel enako velike črke kakor slovenski. Ko je „klerikalni“ občinski svetnik tedaj stavil predlog za samoslovenske ulične napise, je tedanji starosta ljubljanskega Sokola dr. Tavčar ob splošnem odobravanju svojih tovarišev vehementno nastopil proti predlogu... To so stvari, ki jih sedanja politična generacija ne ve, stara pa vedeti neče. Zato je dobro, da se jih od časa do časa spominjamo in s tem otmemo pozabljenosti. Poleg drugih prednosti in vrlin pa so ob zadnjem volilnem boju naši liberalci pokazali še eno čednost več: dvojno moralo. Pri sebi štejejo za dopustno in značajno, kar smatrajo pri svojem političnem nasprotniku za — narodno izdajstvo. En znak več njihove — dekadence. Dajemo pa to v premissljevanje našim Sokolom, ki so nastopili proti drju. Ravniharju, ki kakor dokazano ni imel nobene zveze z Nemci in ki še nobehga takega narodnega greha nima na vesti, kakor smo jih gori nekaj pribili. Naj premissljujejo o tem, potem pa odkrito povedo, so li bili pravični sodniki.

— Vse le dr. Ravnihar. „Slov. Narod“ ima navado da za vse, karkoli piše naš list, dela odgovornega dra. Ravniharja, oziroma imenuje njega piscem, tako tudi za naš odgovor, v katerem smo mu vrnilo v enakim orožjem ter imenovali pisca onih, sokolstva se tičočih „Narodovih“ pisarij, dr. Murnika. Seveda je vsled tega „Narod“ ves pokonc. Bodi torej „Narodu“ povedano, da dr. Ravnihar ni pisal niti ene notice glede dr. Murnika. To dr. Murnik sam prav dobro ve, in to ve tudi uredništvo „Sl. Naroda“. Ali je pa potem pošteno, lagati, da dela dr. Ravnihar zgago med Sokolstvom?! Seveda bo na to „Slov. Narod“ — molčal.

— Ne da miru, namreč „Slov. Narod“. Namesto, da bi „Narod“ lojalno priobčil poslanico, ki se je bil ž njo dr. Ravnihar poslovil od ljubljanskega Sokola, prinesel je pamflet, v katerem kaže na dosedanje požrtvovalno in nesebično delo dr. Ravniharjevo v prid slov. Sokolstvu, češ da je storil vse le v svoje „osebne in politične namene“. To brezprimerno blatenje večletnega, pozitivnega dela s strani lista, ki mu je razdor — prvo geslo, ni smelo ostati brez ugovora. A ko je to naše uredništvo storilo in izreklo slutnjo, da je bil „Narodov“ dopisnik — dr. Murnik, je bil ogenj v strehi. V svojem žargonu je „Narod“ zopet napadel dr. Ravniharja, dasi je „Narodovim“ urednikom prav dobro znano, da dr. Ravnihar ni bil napisal ali dal napisati dotične obrambne notice, kakor sploh nobene notice glede dra. Murnika. Seveda dela to „Narod“ s prav prozornim namenom. Ni mu dosti, da je zasekal slovenskemu Sokolstvu rano, ki je ne bo tako lahko izlečilo; hoče imeti popolen razdor v Sokolstvu. Zato „ne da miru“. Naj gre raje vse narazen, samo da bo lahko rekel, da je en del sokolstva na njegovi

strani, pa bo zadovoljen. Na slovenskem Sokolstvu je, da take hudobne nakane primerno zavrne in prepreči.

— Kompromisna pogajanja v zadevi deželnozborske volilne reforme so se po poročilu „Slov. Naroda“ vršile te dni pri kranjski deželni vladi, a brezuspešno. Zdaj so zastopniki vseh treh deželnozborskih strank poklicani na Dunaj k ministrskemu predsedniku baronu Becku, kjer se bodo pogajanja nadaljevala.

— Koruptnost brez meje. Imeli smo res že dovolj prilike baviti se z gnilimi razmerami, ki vladajo na ljubljanskem mestnem magistratu in opravičeno razburjajo občinstvo, odkrili smo že marsikatero „zavero“, ki kaže na magistratu vladajočo gospodo v jako čudni luči, kazali smo na ono vsega obsojanja vredno „koritarstvo“, ki se je uvedlo pod vlado slavnega župana Ivana Hribarja; a vse to, ne da bi ponehalo, nadaljuje se naprej in prepričani smo, da smemo v bodočnosti pričakovati še kaj „lepšega“. Torej zopet nov slučaj — Zirkelbach. Mož je bil izvoljen iz takomenovanih „nižjih slojev“, torej izven žlahte v občinski odbor. Mnogo ni delal v občinskem odboru, oglasil se je le parkrat, in največja njegova zasluga bo najbrž ta, da je kolikor mogoče redno izpolnjeval svoj odborniški sedež. Vsekako pa se mu mora šteti v dobro, da je predsednik pevskega društva „Zvona“, in sicer predsednik, ki čuti toliko časti v sebi, da se ne da kar naravnost komandirati k raznim „rodoljubnim slavjem“ ter vsled preziranja užaljen zapušča torišče takih slavij. In morda mu je ravno ta odločnost prinesla mesto ob magistratnem koritcu, da se ga je potolažilo in ga iznova navdušilo za krepko in vztrajno sodelovanje pri vzdrževanju žlahte in klikarstva pri njenih obširnejših in izdatnejših koritih. Možu so dali, da se ga rešijo iz občinskega odbora, pa ga vendar še privežejo nase, mesto — knjigovodje v mestni plinarni. Ne vemo sicer, ali se g. Zirkelbach kot knjigoveški pomočnik res tudi kaj razume na vsebino glavnih in drugih podobnih knjigovodskih knjig, ali le samo na njihove platnice, ne vemo sicer, ali je sposoben za ta posel, ali ne — poleg nestrokovnjaka ravnatelja je pač po mnenju gospode na magistratu nestrokovnjak knjigovodja popolnoma na mestu — ali naravnost ponižujoče, da, sramoteče se nam zdi to imenovanje za magistratno uradništvo, da so morali izven njega poiskati knjigoveškega pomočnika za to mesto, da med uradništvom ni bilo nikogar, ki bi bil sposoben opravljati ta posel. Vsaj mislil bi človek tako. Magistratno uradništvo se sicer ne hvali ravno z najboljšim avanzmajem, in čakati in čakati je treba, da se naredi prostor za korak dalje, a tu se je vrnilo vmes zopet človeka, dobro plačanega, ki je imel sicer res opraviti mnogo s papirjem, toda večinoma le v zvezi s „klajstrom“, ki pa ni imel prijetne naloge „po dovršenih zahtevanih študijah leta in leta ob borni“ plačici polniti papir v magistratni službi, okušati vso sladkost gospostva vladajoče gospode ter v upu in strahu pričakovati edinega veselega dne v življenju, dne povišanja v službi, katerega mu pa tak vrinjenec zopet porine za par let naprej. To je menda zahvala vladajoče klike magistratnemu uradništvu za njegovo dninarsko delo v časih, ko teče žlahti voda v grlo in je treba napeti vse sile, da se še vzdrži na krmilu, ob časih volitev! Lepa zahvala, vredna vladajoče koruptnosti! Človek si res ne more kaj, da ne bi zaklical iz vse svoje duše navdušeno: živela korupcija, živelo koritarstvo! Ne vemo, ali je res ali ne, pač pa se govori po mestu, da namerava fijaker Korl kandidirati na Zirkelbachovo odborniško mesto in da se že pripravlja v to svrhu po poteklem mandatu na mesto ravnatelja bodoče mestne galerije slik.

— Iz sejnega zapisnika pevskega društva „Ljubljane“, iz katerega smo v zadnji številki povzeli nekaj točk, naj podamo tudi še danes nekaj najznačilnejšega. Torej: Bivši predsednik društva se je glede udnine podpornih članov izgovarjal, da je dajal pobotnice, ne da bi bil sprejel denar, nakar mu je odgovoril poslujoči društveni predsednik (po zapisniku), da je to skrajno škandalozno, da je mogel g. T. kot predsednik in vodja blagajne tako lahkomišljeno postopati, iz česar se da sklepati, da je bil društvu v škodo, ne pa v korist. Naroči se g. T., da na vsak način preskrbi natančen zapisnik podpornih članov. Predsednik vpraša g. T., ker je tudi poudarjal, da je enkrat dal celo 10 gld. iz svojega žepa, ako on to more dokazati, nakar g. T. čisto konfuzno odgovori, da je mislil, da je dal iz svojega. Radi udnine se računi niso skladali. Pač je moral biti v tem poslovanju velikanski nered, kajti podpredsednik je očital g. T., da je pisal blagajniško poročilo v zadnjem trenutku, ko mu je že voda v grlo tekla. G. T. se ni niti toliko pobrigal, da bi bil poslal nekemu ustanovnemu članu pobotnico za ustanovnino. Zapisnik pravi: „Iz tega sledi, da je g. T. škandalozno in slabo gospodaril, kar je res obžalovanja vredno.“

V prihodnji seji poroča predsednik, da je bil vabljen k predsedniku nekega ljubljanskega denarnega zavoda, kjer sta se pogovarjala radi osebe g. T. od 6.—8. ure zvečer. Bilo je v zadevi pojasnila o g. T. Predsednik tega denarnega zavoda je menil, da je bila nesrečna misel izbrati društvenim predsednikom uradnika denarnega zavoda, ki ne sme imeti nobenega madeža na sebi in mora biti čist kakor zlato, kajti „naš zavod ima veliko sovražnikov in ako stvar pride v javnost, bodo nam sovražni časopisi na dolgo in široko stvar opisovali, kar je gotovo našemu zavodu v škodo“. Zapisnik pravi dalje, da odbor z g. T. še ni na čistem v zadevi zlatih žebeljev na zastavi, da jih je tako malo zabeleženo plačanih. „Celjski Sokol“ piše, da pošlje 10 gld., toda zabeležen ni“. Končno se naloži predsedniku, da še enkrat obvesti g. T. radi računov ter naj se mu od strani namigne, da naj si posledice tega sam sebi pripiše. V sledeči seji naznani predsednik, da je bil pri g. P. ter mu povedal, da se g. T. noče vdati pod nobenim pogojem. G. P. prosi, da društveni odbor piše primerno štilizirano pismo predsedništvu denarnega zavoda, da ima on kot predsednik argument, s katerim ga hoče uradnim potom prisiliti, da poravnava stvari z društvom „Ljubljana“. Kako se je nato stvar poravnala, iz sejnega zapisnika ni razvidno, pač pa je v zapisniku seje — po 13 dneih — zabeleženo, da je g. T. pisal odboru obširno pismo, v katerem poudarja, da hoče postati ustanovni član društva. Odbor ga sprejme in naroči tajniku, da mu izgotovi sprejemnico. S tem bi bila stvar končana, da ne beremo v sejnem zapisniku z dne 15. marca 1900, torej po 15 mesecih vprašanja: „je-li g. T. svoto 50 gld., katero dolguje društvu, že plačal“. Na to vprašanje se je izvolilo razsodišče, ki naj bi se pečalo z njim, a o izidu ni v zapisniku najti ničesar, pač pa pravijo tedanji člani „Ljubljane“, da je g. T. še do danes ni plačal ustanovnine, s katero naj bi se bila zgoraj in tudi tu na koncu omenjena zadeva poravnala. — Taki-le sejni zapisniki so včasih dragocena stvar, posebno za ljudi, ki drugim ljudem v javnih listih stavijo javna vprašanja.

— **Poslovenjenje kranjskih gimnazij** se je prav lepo pokazalo kot že „dejansko izvedeno“ v četrtek, ko se je blagoslovila II. državna gimnazija v Ljubljani. Seveda k tej slavnosti po zaslugi ravnatelja Wiesthalerja, ki je celo v svoji birokratsko pasji ponižnosti navzgor prepovedal dijakom klicati „živio“, ni bil vabljen noben slovenski list, da se je moglo vse izvršiti v poslovenjeni dvojezičnosti z nemščino na prvem mestu. Kako se je nato službeno komandirana slavnost izvršila, ne vemo, pač pa smo izvedeli toliko, da je dijaštvo dijaškemu guberniku pritrjevalo z burnimi „živio“-klici, dočim je spremljalo Wiesthalerjevo e. kr. dvojezičnost z molkom. Od vlade so baje poslali k slavnosti nekega nižjega uradnika, menda zato, da ne bi se kak višji gospod v „slovenskem“ zavodu zadušil. Da, da, pod takimi ravnatelji je poslovenjenje naših gimnazij gotovo že v najboljšem tiru. Gaudeamus igitur...

— **Akademija.** V soboto 21. t. m. ob 8. uri zvečer predava v Mestnem domu g. dr. Ferdo pl. Šišić, vseučiliški profesor v Zagrebu o predmetu: „Hrvat i Magjari od g. 1790 do g. 1868. Vstopnina po 20 h od osebe; delavci in dijaki prosti.

— **Akademija.** Dr. Šilović, vseučiliški profesor iz Zagreba, je imel v nedeljo prvo predavanje pravnike vsebine: pogojna obsodba in pogojni izpust iz kazni. Obravnaval je torej stvarino, ki je zelo aktualna, saj leži načrt zakona o pogojni obsodbi in o pogojnem izpustu na mizi avstrijske državne zbornice. Predavatelj nam je v krasnem, zaokroženem govoru razložil zgodovinski postanek principa nameravanemu zakonu. Zlasti bogato je zajemal iz hrvatskega prava. — Po predavanju so se člani Akademije in društva „Pravnik“ zbrali v „Narodnem domu“ na prijateljskem sestanku. Na tem so govorili dvorni svetnik Ferjančič, dr. Janko Polec, dr. Krisper, dr. Ravnihar, dež. sod. svetnik Kavčnik — opetovano pa naš mili in učeni gost, ki se je udeležil sestanka s svojo gospo soprogo. Dr. Šilović je učenec Lizštov in — lahko trdimo — prvi izmed jugoslov. kriminalistov. Zato je bil zlasti za pravniko užitek ne samo, slušati njegovo predavanje, ampak tudi deležen biti razgovora z njim. Predavanja hrvaških vseučiliških profesorjev rastejo na svojem pomenu. Vedno nove in širše plasti ljudstva posečajo ta predavanja naše vseučiliške ekstenze. Zato pa od dne do dne bolj krepko prekipeva želja, da bi predavanja hrvaških vseučiliških profesorjev postala stalna institucija našega narod. življenja.

— **Akademiji,** ki prireja v Ljubljani hrvaška vseučiliška predavanja, in ki ima za ljudsko izobrazbo velikih zaslug, je naklonila Posojilnica v Ribnici znesek 50 K. Naj bi dobila mnogo posnemalcev!

— **Koncert** ruskega narodnega pevskega zbora pod vodstvom Dimitrija Slavjanskega Agrejnjeva se vrši v ponedeljek, dne 23. marca 1908 ob polu 8. zvečer v veliki dvorani hotela „Union“. Spored: I. del 1. „Balada o velikanu Dobrinji Nikitiču iz XI. stoletja“. (Dimitrij Slavjanski in zbor.) 2. „Prstan skrivam“, starodavna pesem. (Zbor.) 3. „Črnooki mladenič“, zabavna pesem. (Zbor.) 4. „Haz Bulat“, kavkaška romanca.

(Dvospev za tenor in bariton.) 5. „Noč je temna“, ljubavna pesem. (Samospev Margite Slavjanske.) 6. „Lepičas je brž minil“. (Samospev Margite Slavjanske.) 7. „Proč s tugo“. (Samospev Margite Slavjanske.) 8. „Breza na polju“. (Dimitrij Slavjanski.) II. del (cerkvene pesmi). 1. „Brezmadežna devica“. (Zbor.) 2. „Pesem kerubinov“. (Zbor.) 3. „Ne zapusti me, Gospod“. (Zbor.) III. del: 1. „Svečana koračnica“, posvečena ruskem carju. (Zbor.) 2. „Deklica v gozdu“. (Zbor.) 3. „Na zelenih tratih“, plesna pesem. (Zbor.) 4. „Vseh gora vrhovi“. (Dvospev Margite in Jelene Slavjanske.) 5. „Ej uhnem“, stara brodarska pesem. (Zbor.) Pri harmoniji: M. Ivanov. Cene prostorov: parterni sedeži po 5 K, 4 K, 3 K in 2 K; balkonski sedeži po 4 K, 3 K in 2 K; galerijski sedež po 3 K in 2 K; parterna stojišča po 1 K 40 vin.; dijaške vstopnice 60 vin. Blagajnica se odpre ob sedmih zvečer. Predprodaja vstopnic se vrši v Šešarkovi trafikki v Šelenburgovih ulicah.

— **Česka Obec Sokolska** je storila temeljni sklep, da je vzprejeti za društvenega člana le pripadnike češke ali slovanske narodnosti, ki s svojim mišljenjem in dejanjem, tako v življenju javnem, kakor zasebnem dajo zadostnih dokazov o svojem narodnem mišljenju in prepričanju, kakor tudi o svoji neoporečnosti. Tak sklep bi bil potreben tudi slovenskemu Sokolstvu, v kojega članstvu je še mnogo pripadnikov neslovsanske, zlasti nemške narodnosti. So to zlasti nemški trgovci in obrtniki, ki v sokolskem članstvu iščejo svoj „Geschäft“. Ako pa slovensko Sokolstvo celo prerešeta narodno javno, zlasti pa narodno zasebno življenje svojih članov, odpadel bo marsikak „Sokol“ — slovanske krvi.

— **Slika Kranjsko,** ki jo je izdala „Deželna zveza za tujski promet“ v prid Bohinja, se je dosedaj razposlala v 3000 iztisih. Zveza je imela s sliko dosedaj 1268 K stroškov in vplačalo se je za sliko 1436 K, torej je doslej prebitka samo 168 K. Ker prometno društvo v Bohinju nujno potrebuje podpore, opozarjamo vse one, katero so sliko obdržali in je dosedaj še niso plačali, naj blagovolijo malenkostni znesek po 1 K bržkomogoče doposlali, da se morejo računi zaključiti. Ako vsak stori svojo rodoljubno dolžnost in žrtvuje to malenkostno vsoto, bi bilo znabiti mogoče bohinjškemu prometnemu društvu izročiti vsoto 1000 K, kar bi vsekakor bila izdatna podpora. V Bohinju se je za tujski promet v zadnjem letu toliko storilo, da so Bohinjci vsega obudovanja vredni. Sedaj nameravajo napraviti še kopaljšče, park in — kar je glavna stvar — umetno športno sankališče pod Črno prstjo. Rodoljubi, podpirajte torej to prizadevanje.

— **Tečaj za gostilničarje v Ljubljani.** Ako se priglasi zadosti udeležencev, priredi na predlog deželne zveze za tujski promet in po posredovanju trgovinske in obrtne zbornice obrtnopospeševalni urad e. kr. trgovinskega ministrstva meseca aprila t. l. osemtedenski tečaj za gostilničarje s celodnevni poukom in praktično vporabo udeležencev v kakem gostilniškem podjetju. Namen tečaja je, dati udeležencem s praktičnimi in teoretičnimi navodili ono znanje in spretnost, ki sta potrebna, da se lahko vodijo boljša gostilniška podjetja časa primerno in dobičkasno. Navodila se raztezajo na kuhanje, kletarstvo, pouk o serviranju, proračun stroškov, knjigovodstvo in nauk o živilih. Šolnine se ne plačuje. Navodila obsegajo v posameznem sledeče predmete: a) Kuhanje in kuharstvo. Obisk trga, nakupovanje kuhinjskih potrebščin. Praktične vaje v kuhanju in pripravljanju jedi na dober avstrijski način, odgovarjajoč zahtevam z ozirom na okusnost, menjavo, zunanjo obliko in štedljivost. Prikladne posebnosti slovenske narodne kuhinje. Pripravljanje jedi za na mizo. Tranširanje, garniranje itd. Kuhanje v veliki množini. Kuharski recepti, proračun stroškov, dotatni razgovor o najvažnejših živilih in vžitninah z zdravstvenega in gospodarskega stališča. Ogleddvanje modernih kuhinjskih oprav. Kletarstvo, pivo in vino ter ravnanje z njimi. b) Pouk o serviranju, dekoraciji jedilnih miz, skled, podstavkov. Delo v restavracijah. Sestavljanje in proračun menujev. c) Enostavno knjigovodstvo in kupčijsko popisovanje. Udeleženci dobe koncem tečaja potrdilo o obisku. Priglasiti se je za ta tečaj čim prej mogoče pri deželni zvezi za tujski promet v Ljubljani. Tudi ustmena pojasnila daje pisarna te zveze v Ljubljani, hotel Lloyd, Miklošičeva cesta, vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

— **Osrednje čebelarstvo** je imelo v četrtek svoj občni zbor v Mestnem domu. Navzočih je bilo okrog 40 članov. Predsednik ravnatelj Pire otvoril zborovanje, spominjajoč se društvene 10-letnice, nakar poroča tajnik Zirkelbach o društvenem delovanju tekom 10 let. Iz poročila o preteklem letu posnamemo, da je imelo društvo 728 članov. Ustanovilo se je med letom 6 podružnic, katerih šteje društvo sedaj 22. Priredilo se je 23 poučnih shodov in dva poučna tečaja. Predavali so Likozar, Verbič, Luznar, Lovšin, Rojina in Žnidaršič. Preteklo leto se je ustanovilo več opazovalnih postaj, katere vodi gosp. Žnidaršič. Društvenega glasila „Slovenski Čebelar“ se je razpošiljalo 1250 iztisov za člane osrednjega društva 728 in 502 za člane štajerskega društva. Blagajnik Babnik poroča, da je društvo imelo 4655 K 66 h dohodkov in le

5 K 68 h manj stroškov. Zelo ostra debata se je vnela pri poročilu preglednikov, ki sta oba poročala, da računi niso bili v redu in da računski zaključek ne odgovarja resnici. Šlo se je za trimesečne obresti od preostanka 1817 K iz leta 1905 in od 1191 K 62 h kot preostanka iz leta 1906. Očitalo se je tudi blagajniku, da je izpreminjal bilanco ter da poštnohranilnični konto ni v redu. Blagajnik se je opravičeval, da preostanka zaradi vednega nadlegovanja preglednikov ni naložil v hranilnico, temveč denar oddal predsedniku, prej pa vsakega krajcarja tudi ni posebej nosil v hranilnico. Končno se je sklenilo, da se računski zaključek za leto 1907. ne odobri, temveč se računi nanovo pregledajo in o tem poročila na prihodnjem občnem zboru. Pri volitvi odbora se je predsednik Pire odločno branil zopet prevzeti predsedstvo, a končno, ko je bil soglasno izvoljen, je le prevzel ter izjavil: „Odklanjal sem zato, ker ne maram, da bi se pri današnjih grdih razmerah imenovalo moje ime po nemarnem, dasiravno sem bil včasih ponosen, da se me je napadalo. Preponosen sem, da bi se pustil napadati tamkaj, kjer storim svojo dolžnost. Prišel bo čas, ko bom naravnost nemogoč, ko bom naravnost napotu in ko bo boljše, da ne bi me volili.“ — To je bilo pač nekoliko odgovora na znan napad v „Narodu“. — Za podpredsednika je bil izvoljen g. Žnidaršič iz Hirske Bistrice, odbornikom pa gg.: Babnik, Črnagoj, Likozar, Verbič in Zirkelbach; namestnikom Babnik iz Šiške in Strgar iz Bitnja v Bohinju, preglednikom Kavčič in Petrič. Nato se sprejme predlog, da se sestavijo splošna podružniška pravila, in da se Kranjska razdeli v podružnične okoliše. G. Bukovic predlaga, da društvo raztegne svoje delovanje na Koroško. Gubernik je pripravljen za predavanja. Predlog se sprejme. Ko se je še sprejel predlog, da društvo oddaja članom na njihove stroške sprejemne diplome, se je po zahvalah, izrečenih raznim pospeševalcem društva, zborovanje zaključilo.

— **„Narodna Čitalnica“ v Ribnici** uprizori s svojimi diletanti pod spretnim vodstvom g. Iv. Toporiša v nedeljo dne 22. marca 1908 Anzengruberjevo žaloigro „Krivoprisežnik“. Ta predstava se vrši v prid društvu „Za otroško varstvo in mladinsko skrb, za ribniški sodni okraj“, katero se je v najnovšem času ustanovilo vsled sporazumnega oklica g. nadsvetnika Višnikarja ter g. dekana Dolinarja. Pričakovati je tedaj polnoštevilne udeležbe ribniškega občinstva pa tudi vnanji gostje dobro došli!

Štajersko.

— **Eksport slovenskih uradnikov iz Štajerskega.** S 15. t. m. je bil prestavljen sodni pristav Anton Zdolšek, štajerski rojak, ki je doslej služboval v Kozjem na Štajerskem, v Postojno. To je zopet eden onih rednih slučajev premeščanja slovenskega uradnika-domačina iz Štajerskega na Kranjsko, samo da zasede njegovo mesto na Štajerskem kak kurzovec, ki se je v par mesecih naučil za 200 K slovenščine, kolikor je po mnenju predsedništva graškega nadsodišča popolnoma zadostuje za slovensko občinstvo. Ni čuda torej, da po teh dvestokratnih prihajajo take obsodbe v svet, kakor je ona znana „ljudožrska“.

— **Poštne pošiljatve na Štajerskem,** ki nosijo slovenski naslov, so pač podvržene raznim nacionalnim boleznim zagrizenih nemških poštinih uradnikov. Tako je neka taka pošiljatev oddana v Celju in naslovljena v Brežice, najprej romala v neki „Prahlsberg“, odtod v Inomost in od tamkaj končno nazaj v Celje. In Brežice so tako daleč od Celja, z vlakom cele — tri ure.

— **„Štajercijanci“ za slovensko uradovanje.** Na nemčurskem shodu v Mestinju se je sklenila soglasno resolucija, v kateri se pravi: „Mi davek plačujemo in vse druge stanove v družujoči kmetje zahtevamo od naših sodnikov, da z nami v domačem jeziku prijazno postopajo.“ Kaj so neki porekli k tej resoluciji „Štajerčevi“ ptujski očetje, Ornig in drugi?

Vse, kar je prav. Mariborski „Slov. Gospodar“ obravnava v zadnji svoji številki na uvodnem mestu uvoz srbske živine v Avstrijo. Ne vemo, kaj naj rečemo o tem članku, gotovo pa je, da ga ni pisal človek, ki ima v sebi kolikčak nepristranskega čuta, temveč iz katerega govori edino le najzagriznejša strankarska strast. Uvoz srbske živine je bil vendar predmet pogajanjem med skupno avstro-ogrsko in srbsko vlado, in državni zbor ni imel nikake prilike baviti se s to stvarjo. Zato je pač več kot preveč, da se dela sedaj za ta čin vlade odgovornega tega ali onega državnega poslanca, pa naj si pripada tej ali oni stranki. Splošno pa je „Gospodarjev“ tudiagrarec precej čuden mož, kajti jezi se, da se je carina za uvoz žita zvišala ter so se tako zboljšale šanse domačemu žitu, jezi pa se samo zato, ker baje savinjska in šaleška dolina ne pridelate dovolj žita doma in se bo vsled zvišanja carine podražilo žito. Ta tudiagrarec pač še ne ve, da kmet ne živi edino le od živinoreje, temveč tudi še od česa drugega. Glede uvoza živine je pač resnica, da zmanjšuje ceno domači živini, ali končno pa dovoljeni uvoz tudi ni tako velikanski in, ako se to veterinarsko nadzorstvo z avstrijske strani tudi pošteno izvrševalo, tudi glede zana-

šanja živinske kuge ne tako silno nevaren. Dovolil se je uvoz 35.000 glav govedi in 70.000 svinj. Carina se je pri govedih pač znižala za 4—5 K za metrski stot, dočim je pri svinjah znižanje za 1 K pri komadu do 110 kg teže tako malenkostno, da uredništvo „Slov. Gospodarja“ gotovo ne prevzame za to znižanje transporta od Zemuna pa do Maribora. In iz vsega tega izvaja „S. G.“, da jemlje narodna stranka narodu kruh in da je ta stranka odgovorna za živinsko kugo, ki se bo zanesla z mesom srbske živine na Štajersko. So pač res smešni nekateri slovenski politiki v svoji strankarski zagrizenosti. Pripomnim naj le še, da „Slov. Gospodar“ pripisuje sklenitev avstrijsko-srbske trgovinske pogodbe bivšemu poljedelskemu ministru Auerspergu, ne pa sedanjemu Ebenhoču, ki hoče „baje“ sedaj zato odstopiti, a pogodba je sklenjena in podpisana pred — par dnevi!

Koroško.

Vsa čast takemu učitelstvu. Zadnji „Mir“ poroča iz Šmarjete v Rožu slučaj, ki jasno kaže, s kakimi imenitnimi sredstvi hočejo vzgajati patentirani Pallatovi vzgojitelji slovensko mladino. V Šmarjeti je učitelj Bauer v šoli oklofotal slovensko deklico Alojzijo Nuser, ker mu ni mogla po nemško povedati, zakaj je prejšnji dan ni bilo v šolo. Deklica je v lice zatekla. To je pač res najboljšo sredstvo za vbijanje blažene nemščine v glavice slovenskih otrok. In kaj se bo zgodilo temu učitelju? Nič, prav čisto nič, kajti deželni šolski nadzornik Palla že zna pokriti vsako tako zadevo s plaščem vsenemške „pravičnosti“, in stvar je končana. Pač pa se sme učitelj Bauer nadejati dobre službe. Tak je pač šolski zistem na Koroškem. Potemtakem se seveda tudi ni čuditi, ako trpi šolska oblast v šolski službi ljudi, ki so imeli opraviti s kazenskim zakonom zaradi lovske tatvine, ljudi, katerih nemoralnost so skušali razni možje na svojih lastnih ženah itd. itd., saj ti vzgojitelji so v slovenskih krajih najboljši vsenemški agitatorji, in zato zatisne Palla obe očesi in ušesi, ako pride kaj takega o njih na dan. Gorje pa, ako bi se najmanjša stvarca slišala o učitelju, ki se čuti Slovenca. Ta vam ne pride svoj živ dan več iz svoje hribovske luknje, pa če bi bil sicer tudi najboljšo kvalificiran. Mož ne dela vsenemške propagande, in zato eksistira za šolskega nadzornika le tedaj, kadar bi ga bilo treba disciplinirati.

Iz okolice Vrbskega jezera. Vrba sama na sebi nosi na zunaj popolnoma vsenemški značaj, na znotraj je to seveda precej drugače, ker tvorijo našo vas brez matih izjem sami rodni Slovenci, če izvzamemo letno sezono, v kateri pridejo na letovišče ponajveč sami židje. Ta peščica vsenemcev s svojimi pomagači, zvestimi nemčurji, prav po „slovensko-pohrusten“ načinu komandira po njeni slovenski residenci, in če za obstoj kake sosednje nemčurske občine zaradi pritiškajočih Slovencev trda prede, jim priskoči s svojo nemško modrostjo na pomoč, katera se pa že popolnoma izgublja v splošno se prerajajoči zdravi slovenski ideji. Lahko z veseljem konstatiramo, da je začelo zlato rumeno solnce svobode slovenskega prepričanja pošiljati žarke na lepo okolico Vrbskega jezera. Proti jugu ob Dravi so občine v odločnih slovenskih rokah proti zapadu so zadnji čas padle najtrdozratnejše nemčurske trdnjave: občina Rožek, katero pa nemčurji s svojimi protesti še krčevito držijo, in občina Vernberg, katera je padla po odločnem naskoku slovenske edinosti. In če se ozremo proti severu, vidimo najlepši dokaz pri občini Kostanje, kaj premore slovenska zdrava misel proti najbolj zagrizenemu in zabitemu nemčurju. Z zadovoljstvom lahko zremo na naše popolnoma na narodnih mejah ležeče občine, v katerih se vkljub strašnim pritiskom naših smrtnih sovražnikov po naših vztrajnih, nevstrašenih voditeljih koncentrirajo polagoma, a zanesljivo narodni Slovenci. Ta uspešna koncentracija Slovencev na narodnih mejah naj navdušuje vse Slovence po širni Koroški na novo delo, dokler ne pade iz merodajnih mest zadnji tlačitelj našega zatiranega ljudstva.

Primorsko.

Volitve na Goriškem. Naš članek o goriških deželnozborskih volitvah je izzval v glasilu goriške Kmečke stranke odgovor, kakoršnih smo že navajeni na naše odkritosrčne, resnične besede. Ne bomo se prerekli za „Našim Glasom“ mnogo o tej stvari, pač pa opozarjamo njegovo uredništvo in gospode, ki stojijo za njim, na njihovo lastno vest v isti številki njihovega glasila, v kateri odgovarjajo tudi nam. V tej notici beremo: „V „Soči“ vidimo notice, iz katerih spoznavamo, da imajo tukajšnji gospodje s stvarjo svoje posebne namene. V Vrtojbi je namreč Mrmolja, ki je v vodstvu agrarcev; da se vzame Kmečki stranki ugled, je treba torej Vrtojbo kazati kot povzročiteljico Berbučeve zmage. Napredna stranka slavi že tako zmago brez upoštevanja Kmečke stranke, kakor da bi te več ne bilo, ali pa kakor da se je popolnoma osvojila z napredno stranko.“ To so besede ki popolnoma opravičujejo v zadnji naši številki izraženo mnenje. Ako se glasilo „Kmečke stranke“ komaj par dni po volitvah že pritožuje nad svojimi zapupniki, poudarjajoč, kako jo ti zaveznički izrabljajo v svoje namene, potem ne bo pač nihče mogel zameriti

nam, ki smo po poročilih, ki so prihajala v svet, izrekli svoje mnenje tako, kakor so nas poučila ta poročila. „Naš Glas“ nam bo pa tudi priznal, da v zadnjih njegovih številkah ni bilo drugega čitati kakor same številke, iz katerih se ne da izpoznati, kaj namerava „Kmečka stranka“ v bodočnosti, pač pa je bilo v drugem goriškem časopisju dovolj takega, da nas je upravičevalo izraziti svoje mnenje tako, kakor smo ga izrazili. „Kmečka stranka pojde samostojno po poti, ki si jo je začrtala“, pravi se daj „Naš Glas“, a če bi bil to povedal pred tednom dni, bi bili pisali tudi mi drugače.

Slovensko-Italijanski sporazum v Istri. Po posredovanju vlade je prišlo do sporazumljenja med istrskimi Slovani in Italijani glede preosnove istrskega deželnega zbora, v katerem so imeli dosedaj Slovani, Slovenci in Hrvatje, 9 mandatov, a Italijani 21, katero razmerje pa se sedaj izpremeni v 19 napram 25. Gotovo ne bo nihče odrekal temu dogodku velikanske važnosti za nadaljni ugodnejši razvoj istrskih razmer, a naravnost čudno je, s kako vnmemo se sedaj zavzemajo za pomirjenje med dosedanjimi nasprotniki ravno oni krogi, ki so dosedaj poznali samo kruto nasilstvo napram ogromni večini slovenskega prebivalstva v Istri. Celo najzagrizenejši italijanski glasili „Piccolo“ in „Indipendente“ se sedaj topita same miroljubnosti. Časi se pač izpreminjajo in tudi Italijani so začeli izpoznavati, da jim protislovenska gonja ne donša nikakih koristi, pač pa le velikansko škodo, kajti dobiček od teh bojev je imel dosedaj edino le Nemeč, ki že smatra Primorje za svojo neoporečno last. Vsekakor pa se mora ob tej priliki poudarjati, da tudi nova deželnozborska volilna reforma ne odgovarja dejanskim razmeram istrskim, kajti tudi sedaj ni prišlo slovensko prebivalstvo do večine v deželnem zboru, katera bi odgovarjala njegovi večini v deželi. O kakem italijanskem popuščenju torej ne more biti govora, kajti ako bi se hotelo ugoditi pravici, bi imeli Slovani v istrskem deželnem zastopu 25 glasov in Italijani 19. Toda, kakor že rečeno, tudi ta sporazum znači znatno zboljšanje razmer, in pričakovati je, da bo ob splošnem pomirjenju duhov obrodil najboljših sadov za deželo, ki tako vsestransko potrebuje resnega dela.

Nemštvo na Dunaju. Iz obširnega poročila, ki ga je izdala komisija obrtne šole na Dunaju, posnemamo sledeče: Na obrtnonadaljevalni šoli v II. okraju — Blumauergasse — je 25 nemških in 95 čeških vajencev; v Holzhausergasse je 30 nemških, 139 čeških vajencev. — V IX. okraju — d'Orsaygasse — je 41 nemških in 179 čeških vajencev. V X. okraju — Alksingergasse — je 112 čeških vajencev, a samo 4 nemški vajenci. In tako razmerje vlada skoro v vseh obrtnonadaljevalnih šolah. — V pripravljanih tečajih dunajskih obrtnonadaljevalnih šol je 5816 čeških, 341 madjarskih, 290 poljskih, 108 slovenskih, 60 hrvaških — 3432 nemških vajencev, nemških vajencev je komaj 1/3.

Kmečki nemiri na Rumunskem. Iz Bukarešta se piše: Iz nekaterih kmečkih okrajev došla vznemirljiva poročila so se izkazala za pretirana, čeprav se ne da tajiti, da je kmečko ljudstvo razburjeno. 14. marca bi se bile morale uveljaviti lani od rumunskega parlamenta sklenjene agrarne reforme in deloma jih oblasti že začenjajo izvajati. Seveda kmetje mislijo, da se takoj mora pokazati njih korist, ako so sploh kaj vredne, na drugi strani pa boljari — veleposestniki — izkušajo delati reformam težave in jim stavljeni zapreke. Največ sitnosti delajo vmesni najemniki, katerih po novem zakonu sploh več ne bo. Kaj nove reforme pomenjajo, kažejo sledeče številke: Rumunija ima 1,015.000 malih kmetov, kojih posestva so manjša, kot 10 ha in le 4100, ki imajo od 100—70.000 ha! Slednja tvorijo veleposestvo. Kmet ima komaj 120 K na mesec dohodka, in od tega naj pošteno živi mnogoštevilna rodbina! Jedo polento in čebuljo, in stanujejo v koči, ki bi jo naš kmet le za hlev mogel porabiti. Novi zakon uvaja nekako razlastitev, ker daje občinam pravico od veleposestnikov kupiti eno osmino njihove zemlje. Ceno določi uradna komisija. Denar za to posodi občinam državna agrarna banka. Občine zemljo razdele za mal denar. Tega dobijo kmetje v ljudskih posojilnicah, ki se bodo povsodi po kmetih ustanovile. Paše ostanejo občinske. Kar se tiče najemniških pogodb, so strogo pod nadzorstvom krajevnih komisij, ki jih potrdijo ali zavrzajo. Vmesnih najemnikov sploh več ni, kajti nihče ne sme vzeti več kot 4000 ha od veleposestnika v najem, dočim so prej vmesni najemniki, večinoma judi, vzeli od zadolženega boljara v najem tudi do 100.000 ha zemlje in jo zopet dajali kmetom v najem ter jih pri tem do krvi izmolzli.

Črne koze v Rimu. V Rimu je v zadnjih tednih obolelo in umrlo precejšnje število oseb na črnih kozah. Oboleli so večinoma Nemeč in Rusi. Vlada je dala zapreti in izolirati hotel „Ausonia“. Bolnišnica Fabina je zastražena od vojaštva. Prebivalstvo je zelo vznemirjeno, mnogo Rimljanov je zapustilo mesto.

Moderni zakon. V Peterburgu je te dni poročila neka bogata in izobražena dama nekega propalega plemena, ki je sedaj navaden nosač. Mlada dama si je ku-

pila moža in ime za 45.000 mark. Stavila je pogoj, da se odreče vsem zakonskim pravicam in se nikdar ne briga za svojo navidezno ženo. Po poroki je odpotovala mlada dama v inozemstvo, čuden soprog se je pa podal v gostilno ter začel z zapravljanjem svote, ki jo je po naključju dobil.

Imeniten pustolovec. V Berlinu so radi nenravnih činov v mnogih slučajih na otrocih od 9 do 10 let, zaprli milijonarjevega sina F. Brucha. Hotel je dati 60.000 mark kavicje. Sodišče ga ni izpustilo na svobodo.

Oropani bančni sluga. V Kolinu je bila 5. t. m. oropana nekemu bančnemu slugi na poti v banko velika usnjata denarnica, v kateri je bilo vrednostnih papirjev za 600.000 mark. Ropar je zbežal.

Gospodarstvo.

Kmetijski utrinki.

Dopis s kmetov.

V članku „Stvari do dna“, ki ga je prinesla „Nova Doba“ v letošnjih številkah 2, 3, 4 in 5, obrazložili in pojasnili smo pravi gospodarski položaj našega kmeta in ondi na nepobiten način dokazali, kako krivico se dela kmetu, ko se ga zmerja z oderuhom, in da je on nasproti vsem ostalim stanovom pričenši od industrijskega delavca pa do milijonskega bogatina vendarle revež vseh revežev, ki mora včasih tudi po 16 ur na dan tako trdo delati, da ima vsak las svojo znojno kapljo, in to za plačo 60 h, to je plača, katere bi niti kitajski kuli ne pogledal.

Bili smo si sicer svesti, da je nasproti logičnodosedni zgradbi celega dokaza vsak ugovor od katerekoli strani izključen, vendar smo počakali, ker je pri znanju duševni plitkosti in nevednosti gotovih matadorjev v realnih strokah našega narodnega gospodarstva vendarle bilo mogoče, da bi hotel kdo oporekati dejansko obstoječim premisam dokaza ali logičnim dedukcijam iz teh — predno smo hoteli na podlagi dobljenih fakt še dalje zasledovati to zadevo ter z brezobzirno doslednostjo izvajati skrajne konsekvence na vse strani — če se morda le najde kdo, ki bi dvomil o pravilnosti v članku obravnavane snovi.

Toda logika in moč dokaza je bila tako silna, da si je vsakdo premislil, predno je pričel butati z glavo ob zid, in samo „Rdeči Prapor“ se je zaletel po svoji maniri, pa ne v članek, ampak v „Novo Dobo“, dolžeč jo, da zastopa koristi živinorejcev kapitalistov nasproti revežem konzumentom. Morda je ta list že tudi sam sprevidel, kako neosnovan je bil njegov napad, vendar nam je prišel dotični ugovor ravno prav, ker nam je dal priliko, da izpodbijemo tudi dotično njegovo trditev, da je namreč velik razloček v interesih malih, srednjih ter velikih kmetov, ter da je nizka cena živine malim kmetom, katerih je pretežna večina, celo koristna, in bi se z zvišanjem cen živinskih produktov okoristili samo veleposestniki, ki rede veliko število živine, nasproti pa bi imeli mali kmetje celo škodo od tega. Te misli vsaj beremo v 1. letošnji številki dotičnega lista v članku „Kmetijska statistika“.

Ondi torej razklada člankar, da velika večina posestnikov ali sploh nima živine ali pa kvečjemu 1 do 4 glave. Ker taki, kar je umevno — tako argumentira člankar — ne vzrejajo živine, ampak morajo, če goved radi starosti ali drugega vzroka prodado, novo drugo za visoko ceno kupiti, bilo bi torej zanje bolje, če bi bila živina poceni, ter so torej njih interesi diametralno nasprotni koristim pravih živinorejcev.

Na prvi videz se zdi to sklepanje celo pravilno. Če si pa stvar bližje ogledamo, dobi pa vse drugačno lice. Člankar v „Rdečem Praporu“ nam namreč ne pove, od česa pa ti mali posestniki pravzaprav žive, ampak to previdno zamoči. On celo stvar tako zasučje, kakor da bi bili ti posestniki s svojimi družinami vred enaki konzumentom po mestih in tovarnah, ter da so interesi teh skupni.

Toda temu odločno oporekamo. Vsi ti kajzarji, četrtgruntarji, ali kakor se jim že pravi, ne žive od kakega industrijskega podjetja, ampak se preživljajo, ker od onega malega zemljišča ne morejo živeti, s tem, da pomagajo onim večjim kmetom, ki ne morejo svojega posestva sami obdelati ter svoje živine opravljati, pri njihovem delu in dobe za to svoje delo plačilo v denarju, ponavadi tudi v hrani ali pa tudi v vprežni živini za setev ter druga vprežna dela. Otroci pa služijo ponavadi pri ravno teh kmetih za posle.

Ravno radi tega gospodarskega in socialnega konaksa so pa interesi vseh teh ljudi na zunaj enaki. Malim kmetom se da torej gospodarski položaj le na ta način izboljšati, da jim prvič njihovo, če tudi majhno posestvo več dohodkov prinaša, kar je mogoče doseči edino s povišanjem vrednosti produktov, drugič pa, da jim oni večji kmetje, h katerim hodijo na dnino, v tabrh, žrnado ali kakor se že kmetijska dnina imenuje, zvišajo plačo za to delo.

(Sled.)

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Vsled ugodnih poročil iz inozemstva, posebno pa iz Amerike, zelo dobro je tudi vplivalo ugodno poročilo o cesarjevem zdravju, je tudi dunajski denarni trg zadobil trdnejšo tendenco. Skoraj vsi vodilni papirji so se zboljšali. Notirajo pa: kreditne akcije 642,25, ogrska kreditna banka 768,50, bančno društvo 537, zemljiška banka 426,25, državne železnice 672, lombardi 144,50, alpinske montanske akcije 662,25, ruska renta 91,40. Mesečni eskompt nespremenjen, bančna obrestna mera $4\frac{1}{2}\%$, privatni diskont $4\frac{1}{4}\%$ daljši $4\frac{5}{8}\%$ do $5\frac{1}{8}\%$.

Promet s pridelki.

Vsled neugodnih poročil o ozimini iz Budimpešte so se cene žitu nekoliko dvignile, posebno pri pšenici in rži. Splošno pa je vsled slabe kupčije v moki, trg precej mlačen. Ponudb ni veliko in tudi kupei se ne oglašajo. Terminalska kupčija je vsled prej omenjenih poročil zadržala trdno tendenco. Na Ogrskem torej ozimina ne kaže najboljši in ravno tako se poroča iz Rumunske, da je vreme za ozimino zelo neugodno.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica: tiska 76 do 79 kg K 12,60 do K 13,05, slovaška 77 do 81 kg K 11,80 do K 12,25; nižeavstrijska in moravska, K 11,70 do K 12,—.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 11,15 do K 11,40; peštanska 72 do 75 kg K 11,20 do K 11,35; avstrijska 72 do 75 kg K 10,95 do K 11,30; ogrska 72 do 74 kg K 10,05 do K 11,30.

Ječmen moravski K 8,80 do K 9,20, slovaški K 7,75 do K 9,50.

Koruza, ogrska K 7,05 do K 7,25.

Oves, ogrski izjemne vrste K 8,70 do K 8,95; prve vrste K 8,45 do K 8,70.

Spirit kontingentira prompt ab Dunaj K 56,— D, K 56,40 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 97,— D, K 98,—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 68,25 do K 68,75.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11,50 do K 12,— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0,60 do K 1,65

„ „ zadnje „ 0,94 „ „ 1,80

telečje „ „ 0,70 „ „ 1,80

svinjsko „ ogrsko „ 1,16 „ „ 1,56

ovčje „ „ 1,08 „ „ 1,28

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 71,— D, K 72,— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 35,— D, K 35,50 B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 59,— D K 60,— B ab Dunaj. Cena padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 75,75 D K 76,75 B, kristalni sladkor prompt K 65,50 D, K 66,— B ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average B 48,— D; K 49,— B; Santos Perl Good K 53,— D; K 54,— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Glasovi odvetniških in notarskih uradnikov.

Brez naslova.

Zares, ne le sramotna, temveč tudi zaničljiva je zavest robstva, hlapčevstva in pomanjkanja najenostavnejših sredstev, ki tlači odvetniškega in notarskega uradnika pri njegovem napornem in odgovornem službovanju. Naravnost sramotne so večinoma plače, ki jih dobivajo odvetniški in notarski uradniki kot nagrado za svoje naporno delo in nehote se nam pri tem položaju vriva vprašanje: „Se li to močje, ki so tako plačani?“

Osemnajstletni trgovski praktikanti dobivajo mesečno odškodnino 70 K, katera narašča od leta do leta tako, da prejemajo po preteku še ne desetletnega službovanja mesečno plačo najmanj 160 K.

Kakšno pa je mezdnó razmerje odvetniškega in notarskega uradnika, ki opravlja po večini samostojno in odgovorno delo, samostojnejše in odgovornejše kakor malokateri drug uradnik, kaj je sad njegovega dolgoletnega neumornega delovanja, od česa naj živi, kako naj se oblači in kako naj svojo družino preživi, ako je k vsej svoji nesreči še oženjen in mora skrbeti za nedolžno svojo dečo? Odgovor na vsa ta vprašanja ni zagonetan. Pri današnjih razmerah je odvetniško in notarsko uradništvo obsojeno v degeneracijo, ker njegov zaslužek niti toliko ne znaša, da bi mogel povoljno zadostiti svojim telesnim potrebam. Duševnih potrebščin niti ne omenjam! Vse to hudo pa sta si odvetniški in notarski uradnik sama zakrivila, ker

nista bila organizovana. Naši otroci se morajo potopiti v razburkanem socialnem valovju življenjskega morja, sami pa moramo obupavati v starosti, umirati takorekoč z be-raško palico kot prosjaki, pri tem pa gledati potrtega srca, kako se mora boriti za svoj obstoj naša nedorasla deca, kako pri tem peša in se potaplja globlje in globlje. To je položaj, to je usoda odvetniškega in notarskega uradnika, onega inteligentnega proletarijata, ki mora biti pri vsem zvest, priden in pošten delavec, ki pomaga s svojima osuhelima rokama znašati kamenje k zgradbi hiše svojega šefa, dokler se ne sesede in zgrudi pod pezo svojih dolžnosti.

Dopust v svrhu odpočitka in nabave novih moči nam ni dovoljen, in če bi ga imeli, kako bi pokrili stroške bivanja na deželi, obenem preživljali pri svoji sramotno nizki plači svojo družino, za nameček pa plačevali še substituta v pisarni za čas, ko si skušamo nekoliko popraviti izpodkopano zdravje, do katerega prelestnega zahtevka so se pospeli nekateri šefi.

Koliko je trgovcev, ki dajejo svojim uslužbencem vsakoletni dopust po najmanj osem dni in to pri polni plači. In kako je razmerje trgovca, ki je izpostavljen vsakdanjim velikim izgubam, ki mora skrbeti za mnogoštevilno svoje uradništvo in druge uslužbence, nasproti odvetnikom in notarjem, ki ne morejo ničesar izgubiti, ker svoje ekpenze z brezobzirno strogoštvom izterjavajo ter jih v slučaju konkurza dotičnega klijenta prijavljajo k masi in večinoma tudi izplačane dobe.

Na razvalinah izžetih, od dela utrujenih, uničenih uradnikov zida gospod šef svojo palačo, njegov uradnik pa naj ne uživa niti tega, kar je neobhodno potrebno za njegovo življenje.

Kako sramotno je prosjačiti za žarek svetlobe v času, ko prodirajo solnčni žarki že v najskritejše kotičke!

Kaj se je doslej zgodilo, da se ublaži ta žalostni položaj in da se odvetniškemu in notarskemu uradniku pribori človeka vredni obstanek? Do prav zadnjega časa ničesar, šele sedaj smo se začeli gibati, iščemo si zaslonbe v samopomoči.

V tako resnih časih, ko se združujejo delodajalci v svrhu varovanja svojih interesov in namišljenih pravic nasproti delojemalcu, odnosno proti njihovim opravičenim zahtevam, v časih, ko se razni delojemalci tudi združujejo, da se morejo uspešno braniti proti kartelom svojih delodajalcev, da morejo doseči boljše plače za svoje delo, v tako resnih časih je treba tudi nam moči, krepke telesne in duševni moči, da ne obnemoremo in propademo, temveč, da ostanemo krepki in čili in da tudi v bodoče delujemo nevstrašno in neumorno, svesti si svojega poklica in težavnih svojih nalog. In kje naj si hočemo teh moči iskati? Nikjer drugod, kakor s a m i v s e b i! Združiti in zjediniti se moramo, ljubezen in prijateljstvo bodi naša vez, gojiti moramo bratsko in sodružno vzajemnost; ona nas ojači na duhu in telesu in lahko nam je potem pretrpeti tudi najhujše nezgode, premagati največje zapreke.

Odvetniškimi in notarskimi uradnikom ni ničesar bolj potrebnega, kakor vzajemnosti, medsebojnega prijateljstva in odkritosrčne ljubezni. Iz vzajemnosti izvira moč in krepost, iz prijateljstva solidarnost, iz ljubezni pa veselje in tolažba. Stan, iz katerega so zginile te lastnosti, je brez moči, brez veljave, kajti delo posameznika, bodi še tako vztrajno in še tako obsežno, vendar ni nikdar to, kar je vztrajno in obsežno delo cele skupine. Zato je pa tudi dolžnost posameznih članov vsakega stanu, da goje med seboj bratsko vzajemnost in se v ta namen poslužujejo vseh sredstev, od katerih se zamore pričakovati uspeha.

Tudi mi odvetniški in notarski uradniki moremo s pomočjo take organizacije postati prostejši ljudje. Potom javne demonstrativne agitacije v svojem glasilu moremo doseči za svoje delo primerno plačilo, kajti kakor vsak drugi delavec smo opravičeni tudi mi do obstanka, ki je dostojen človeka. Proč toraj s klečeplastvom pred durmi šefa; ono je hlapčevsko in za človeka nedostojno! Prosto naj se mož poteguje za svoje pravice, z moškim pogumom naj zahteva, kar mu gre; vsaj se človek ne prične šele s šefom, tudi sotrudnik ima pravico do življenja, tudi njegova družina hoče obstati. Nočemo biti več sužnji, temveč povzdigniti se hočemo do prostega kvalifikovanega delavca!

Vse to bomo dosegli, ako razpolagamo z glasilom, ki naj bode pisano v duhu časa, ki bodi napolnjeno z duhom najsposobnejših izmed nas. Seveda pa moramo pri tem složno, združeno in vzajemno postopati. Na ta način bode vplivalo naše glasiló tudi v zgojevalno na nas vse ter nas učilo spoznavati naše dobro in naše slabo. Proč tedaj vi, stari tovariši, z neumestnim mišljenjem, da ne more več za nas boljše postati! Pa tudi vi, mladi tovariši, opustite svojo neumno ošabnost in prevzetnost: Zavedati se morate, da je pač še boljših vžitkov in imenitnejših smotrov, kakor z lakastimi čevlji in glaci-roka-

vicami — delati štafažo, proč z naziranjem, da obstoja naš življenjski smoter v tem, slepo posnemati naše gospodarje. Učite se spoznavati, da ste plačani delavci in sicer ne predobro plačani delavci, ter se združite v zastopanje svojih interesov, v boj za boljše bodočnost. Potem nas bodo tudi naši šefi boljše vpoštevali, naš bodo imeli za svoje duševne sotrudnike in žalostne današnje razmere se bodo umaknile boljšini naši bodočnosti. Ch—f.

Zora puca, bit će dana. Od dne do dne nas vradočajo veseli pojavi organiziranega zasebnega uradništva, ki nas opominjajo, da še ni vreči puške v koruzo, ki nas pa tudi vzpodbujajo k čvrsti združitvi v dosego naših ciljev in teženj. Veselimo se takih pojavov toliko bolj, ako jih povzročijo službodajalci sami s svojim postopanjem, ker uprav kruto nastopanje istih je za organizacijo najboljša agitacija in nam množi naše vrste z novimi sobojevniki. Tak znamenit pojav v organizaciji zasebnega uradništva je bil v nedeljo dne 15. t. m. na Dunaju vršeci se protestni shod, katerega se je udeležilo na tisoče združenega in organiziranega zasebnega uradništva vseh slojev in na katerem se je obsodilo nesramno, uprav tiransko postopanje nekaterih zavarovalnih družb, ki so se zavezale medsebojno, da leto in dan ne sprejmejo v službo nobenega uslužbenca, ki je bil uslužben pri eni v kartelu združenih zavarovalnic in bi hotel prestopiti iz enega zavoda v drugega. Z enakimi karteli bi uničili lahko tudi naši šefi vsako zboljšanje našega položaja, ker bi dosledno odklanjali vse naše zahteve, vedoč, da bi nam zijala brezdelnost nasproti v slučaju, da bi se hoteli otresti svojih službenih okov. Žalibog imamo tudi na Slovenskem precej takih „reakcionarnih svobodomislicev“, ki bi z največjim veseljem posegli po takim orožju in po takih sredstvih, ako bi si upali, započeti kaj takega in bi jih ne bilo sram pred javnostjo. Dunajski protestni shod se je vršil veličastno in dostojno, na tisoče zasebnega uradništva se je zbralo v obrambo svojih pravic in govorniki vseh društev, od naše državne zveze tov. Z i m m e r l, so zahtevali zakonitega varstva proti takim kartelom. Shoda se je udeležilo tudi več državnih poslancev, med njimi tudi dr. L i c h t kot načelnik parlamentarnega pododseka za zakon trgovskih nastavlencev, ki je poudarjal, da nameravajo v v pododseku kar najhitreje rešiti napominani zakon, s katerim naj se po možnosti varujejo interesi vseh kategorij in naj se v istem zboljša socialno stališče zasebnega uradništva. Nadalje je obsojal državni poslanec G l ö c k n e r postopanje družb, ki poskušajo z izstradanjem usuzniti si svoje uradništvo, dočim je državni poslanec R e u m a n n, ki je tudi član narodnogospodarskega pododseka, obžaloval, da ne kaznujejo že sedaj zakoni takih dogovorov, da bodo pa delali z vsemi silami, da se bodo po novem zakonu kaznovali z zaporom. Shod, ki se je zaključil s soglasno med viharnim odobravanjem sprejeto resolucijo, je pozdravilo brzojavno tudi naše društvo.

Izredni občni zbor. Glede izrednega občnega zbora, ki se vrši — kakor že naznanjeno — 5. aprila dopoldne ob polu 10. uri v hotelu „Južni kolodvor“ in za katerega so se že tudi razposlala osebna vabila, nam piše tovariš z dežele sledeče: Iz udeležbe društvnikov na občnem shodu se lahko sklepa na zanimanje za društvo in stvarne debate, ki se razvijajo na zborovanjih, pričajo najboljše o tem, na kaki višini društvenega in socialnega življenja stoji društveniki. Zato pokažimo na izrednem občnem zboru, da se popolnoma zavedamo pomena našega društva, da se zavedamo stanovske organizacije in da vemo, kako velike važnosti so ravno pri takih društvenih občnih zbora, pokažimo to celi javnosti! S tem pridobi na ugledu društvo, s tem pa raste tudi ugled vsakega posameznika. Zato naj se udeleži shoda vsakdo, komur le pripušta to čas. Društveno vodstvo pa naj ukrene vse potrebno, da se to tudi izvrši. K temu dodamo le, da je društveno vodstvo že vse potrebno ukrenilo in da vlada v Ljubljani že precejšno zanimanje za izredni občni zbor ter da se že iz Ljubljane same obeta častna udeležba. Zato je samo še na tovariših z dežele ležeče, da se zborovanje izvrši impozantno.

Naša izvajanja pod naslovom „Stališče odvetniških in notarskih uradnikov k zakonski predlogi o službenem razmerju trgovskih uslužbencev in zasebnih uradnikov“ smo iz gotovih nagibov pustili ponatisniti in se brošura istega naslova te dni razpošlje na vse prizadete faktorje.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Kdor rabi traverze in železniške šine za oboke, strešno lepenko, biče za stropne, pločevino za strehe, okove za okna in vrata, pumpe in cevi za vino, vodo in gnojnico, naj se obrne na trgovino z železnino

Fran Stupica v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1 (zraven Figabirta) in Valvazorjev trg št. 6 (nasproti Križ. cerkve).

Edino tam se dobi vedno sveži Portland- in Roman cement iz slovečih tovarn dovške in trboveljake. Mreže in žice za ograje, travniške brane, plugi, štedilniki, tehtnice, čistilnice za žito, oprava za mlekarna, ter vse poljedelsko orodje. Glavno in edino zastopstvo za celo Kranjsko na zadnji poljedelski razstavi v Zagrebu s prvim darilom odlikovanih slavmoreznic, mlatic in gepeljnov. Stroji za košnjo in obračanje sena vedno v zalogi.

Le „Zvezdna“
kavina primes
 iz Prve jugoslovanske tovarne za
 kavine surogate v Ljubljani je
pravi slovenski izdelek.

Svojo bogato zalogo
VOZOV

novih in že rabljenih priporoča
 izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN
 v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

FRAN JUVAN
 posestnik valjčnega mlina v Srednjih
 Gameljnih nad Ljubljano
 priporoča svoje
izvrstne mlinske izdelke.

Etika in politika.

Pređaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil.
 docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

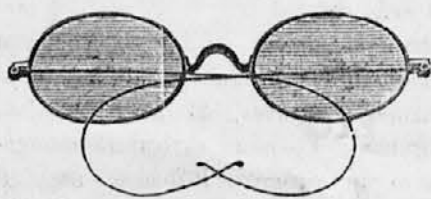
Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav.
 Schwentnerja v Ljubljani.

Fr. P. Zajec

Ljubljana, Stari trg 26

priporoča svoj dobro urejeni optični zavod,
 kakor razna očala, ščipalce, daljnogleda, toplomerje,
 zrakomerje itd. — Očala in ščipalci se napravijo na-
 natančno po zdravniškem receptu.

Velika zaloga raznih
**žepnih in sten-
 skih ur**
 zlatnine in srebrnine.

Čenki za optično blago in
 separati čenki ur in zlat-
 nine se razpošiljajo franco.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo
 Dobo“! — Zahtevajte list po vseh
 gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
 Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska
 in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Miklošičeva cesta 6
 nasproti hotela „Union“.

Delavnica: Igriške ulice 6
 Ljubljana.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih
 knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil,
 plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Prva domača dolenska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. " 1'10 "	III. " 1'10 "
II. " 1'30 "	II. " 1'20 "
I. " 1'50 "	I. " 1'40 "
Drožnik III. " 1'30 "	Brinjevec III. " 1'40 "
II. " 1'50 "	II. " 1'80 "
I. " 1'80 "	I. " 2'— "

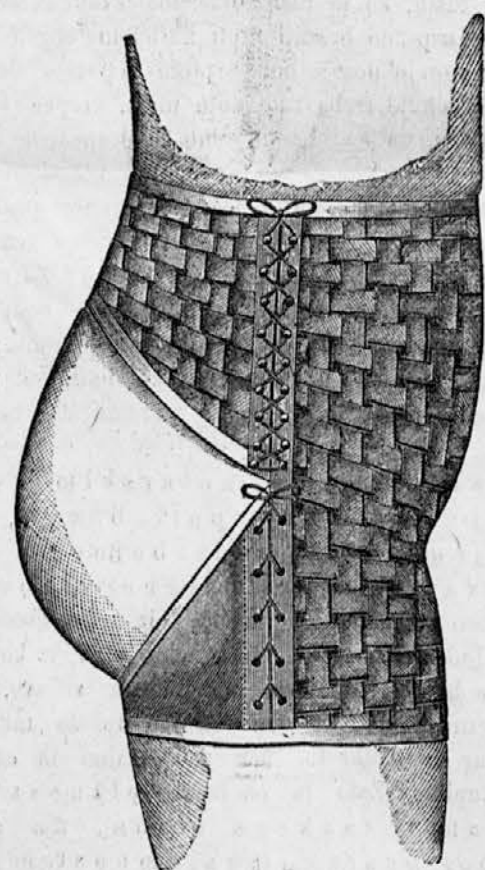
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Spezialiteta „Slovenec“ narodna grenčica
 narodni liker
 od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev
 od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter
 i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna
 nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer
 steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco
 Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorec brezplačno!

Izdelovatelja kirurg. instrumentov
Br. Hlavka, Ljubljana
 atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za
 zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev
 aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sterilizi-
 rane obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za
 krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke,
 stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kva-
 liteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade
 se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odred-
 bah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se
 točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim
 obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Spljetu

v Ljubljani

Delniška glavnica:
2,000.000 kron.

priporoča promese na komunalne srečke po K 15 1/2 žrebanje 2. marca, glavni dobiček K 300.000.
 promese na Tiske srečke à K 7. žrebanje 1. aprila, glavni dobiček K 180.000. Obe prometni skupaj le K 21.

Reservni fond:
200.000 kron.

Rentni davek plačuje
 banka sama.

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga
 po 4 1/2 %

Rentni davek plačuje
 banka sama.

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev Hotel, družbe z o. z. Triglav po 500, 1000, 5000 in 10.000 K

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naro-
 čajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!